

2016

PILAR 3

PILAR 3

Offentliggjøring av
finansiell informasjon
etter
kapitalkravforskriften

2016

Innholdsfortegnelse

1	<i>Innledning</i>	3
2	<i>Kapitaldekning</i>	3
	Pilar 1 – Minimumskrav til ansvarlig kapital	3
	Pilar 2 – Vurdering av samlet kapitalbehov og individuell tilsynsmessig oppfølging	4
	Pilar 3 – Offentliggjøring av informasjon	4
	Kapitaldekningsregelverket	5
	Pilar 1- regulatorisk krav til kapital	5
	Pilar 1 og 2- Nytt regelverk som gjelder fra 2016	6
3	<i>Risiko- og kapitalstyring i SpareBank 1 BV</i>	7
	Elementer i risiko- og kapitalstyringen	7
4	<i>Informasjon om risikogruppene</i>	11
	Kredittrisiko	12
	Markedsrisiko	21
	Operasjonell risiko	24
	Likviditetsrisiko	25
	Eierrisiko	29
5	<i>Beregnet økonomisk kapital – Pilar 2</i>	30
6	<i>Regulatorisk kapitaldekning - Pilar 1</i>	31
	SpareBank 1 BV soliditetsmål	33
	Leverage ratio (LR) – uvektet kjernekapitalandel	33
7	<i>Sammenligning av regulatorisk og beregnet økonomisk kapitalbehov</i>	34

1 INNLEDNING

Dette dokumentet gir en beskrivelse av risiko og kapitalstyring i SpareBank1 BV i henhold til kapitalkravsforskriftens kapittel 45 om offentliggjøring av finansiell informasjon.

SpareBank1 BV vektlegger dialog med ulike interessegrupper der åpenhet, forutsigbarhet og transparens er sentralt.

Formålet med dokumentet er å presentere finansiell informasjon som bidrar til at markedsaktørene for et mer utvidet grunnlag til å vurdere:

- Bankens risikonivå
- Etablert styring og kontroll av de ulike risikoartene
- Soliditet og kapitalbehovsvurderinger.

I tillegg skal informasjonen bidra til å gjøre sammenligninger i markedet enklere.

Som hovedregel oppdateres dokumentet årlig, men dersom det skjer vesentlige endringer med betydning for vurdering av konsernets finansielle stilling, vil dokumentet oppdateres med ny informasjon. Periodisk informasjon om kapitaldekningen og minimumskrav til ansvarlig kapital er tilgjengelig i SpareBank1 BVs kvartalsrapporter.

Utover den informasjon som er tilgjengelig i dette dokumentet, vises det til konsernets hjemmesider www.s1bv.no under fanene: Om oss/Investor og tema kapitaldekning.

2 KAPITALDEKNING

Kapitaldekningsregelverket bygger på en standard for kapitaldekningsberegninger hvor formålet er å styrke stabiliteten i det finansielle systemet gjennom:

- Mer risikosensitivt kapitalkrav
- Bedre risikostyring og kontroll
- Tettere tilsyn
- Mer informasjon til markedet

Kapitaldekningsregelverket baseres på tre pilarer:

PILAR 1: Minimumskrav til ansvarlig kapital

PILAR 2: Vurderingen av samlet kapitalbehov og individuell tilsynsmessig oppfølging

PILAR 3: Institusjonenes offentliggjøring av informasjon

Pilar 1 – Minimumskrav til ansvarlig kapital

Kapitalkravsreglene under Pilar 1 innebærer et kapitalkrav om minimum 8 % dekning ¹⁾ av et metodedefinert beregningsgrunnlag. I tillegg kommer spesifikke krav til øvrige buffere.

Kapitalkravet beregnes som forholdet mellom bankens samlede ansvarlige kapital og risikovektede eiendeler i henhold til anvendt metode.

Kjernekapital + Tilleggskapital

Kredittrisiko + Markedsrisiko + Operasjonell risiko

> 8 %¹⁾ + bufferkrav

De ulike metodene er illustrert i figuren nedenfor:

Kredittrisiko	Markedsrisiko	Operasjonell risiko
Standard metoden	Standard metoden	Basis metoden
Grunnleggende IRB-metode ²⁾	Interne målemetoder ²⁾	Sjablongmetoden
Avansert IRB-metode ²⁾		AMA-metoden ²⁾

¹⁾Se nærmere om krav til kapital under overskriften Kapitaldekningsregelverket nedenfor.

²⁾ Metodene krever godkjenning fra Finanstilsynet.

For banker som har fått tillatelse til å fastsette beregningsgrunnlaget for kredittrisiko etter interne målemetoder, IRB(A), innebærer dette at lovbestemte minimumskrav til kapitaldekning for kredittrisiko vil være basert på bankens egne interne risikomodeller. SpareBank1 BV benytter Standardmetoden for beregning av kapitalkravet for kredittrisiko og markedsrisiko, og Basismetoden for beregning av operasjonell risiko. IRB modeller benyttes operativt.

Standard metoden som benyttes for å beregne kapitalkrav for kredittrisiko, reflekterer underliggende risiko ved ulik vektning av ulike risikokategorier. IRB metoder gir høyere grad av engasjementsspesifikk risiko.

Arbeidet med å profesjonalisere bankens kredittprosesser, herunder anvende IRB modeller med tilfredsstillende standard i henhold til etterlevelse og anvendelseskrav som følger av kapitalkravsforskriften, har vært intensivt de siste årene. SpareBank1 BV sendte i mai 2015 søknad om bruk av avansert IRB-metode ved beregning av konsernets regulatoriske kapitalbehov. Søknaden er under behandling hos Finanstilsynet. Pilar 3 rapporteringen vil utvides med informasjon om kredittporteføljen under IRBA-regimet første rapportering etter at en eventuell tiltalelse er gitt.

Pilar 2 – Vurdering av samlet kapitalbehov og individuell tilsynsmessig oppfølging

Det er et krav at alle finansinstitusjoner skal ha en intern prosess for å vurdere samlet kapitalbehov i forhold til risikoprofil og en strategi for å vedlikeholde forsvarlig kapitalnivå. I Finanstilsynets rundskriv nr. 9/2015 er prinsipper og metoder for "Internal Capital Assessment Process" (ICAAP) ytterligere tydeliggjort. Tilsynsmyndighetene vil overvåke og evaluere institusjonens interne vurderinger av kapitalbehovet og tilhørende strategi, samt evnen til å overvåke og sikre overholdelse av kapitalkrav. Overvåkingen og dialogen er i henhold til internasjonal tilsynspraksis. (SREP). Finanstilsynet har myndighet til å sette i verk passende tiltak om de ikke er tilfreds med foretakets interne kapitalvurderingsprosess. Finanstilsynets vurderinger vil kunne medføre foretaksspesifikke krav til kapitalnivå utover bankens egenvurdering. I enkelte tilfeller vil det også være aktuelt for Finanstilsynet å be foretaket om å redusere risikoeksponeringen eller gjennomføre andre risikoreducerende tiltak, herunder endre policyer, rammer og gjennomføre forbedring i styring og kontroll.

Pilar 3 – Offentliggjøring av informasjon

Formålet med Pilar 3 er å supplere minimumskravene i Pilar 1 og den utvidede tilsynsmessige oppfølging av Pilar 2 med offentliggjøring av informasjon knyttet til risiko- og kapitalbehovsvurderinger. Pilar 3 skal bidra til økt markedsdisiplin gjennom krav til offentliggjøring av informasjon som gjør det mulig for markedet å vurdere institusjonens risikoprofil og kapitalisering, samt styring og kontroll. Kravene til offentliggjøring blir spesielt viktig når

institusjonene kan benytte egne metoder og modeller for å beregne både kapitalbehov og kapitalkrav. Prosesser for standardisering av offentliggjøringen er pågående. Sparebank 1 BV vil tilstrebe etterlevelse av ny praksis fra rapporteringsåret 2017.

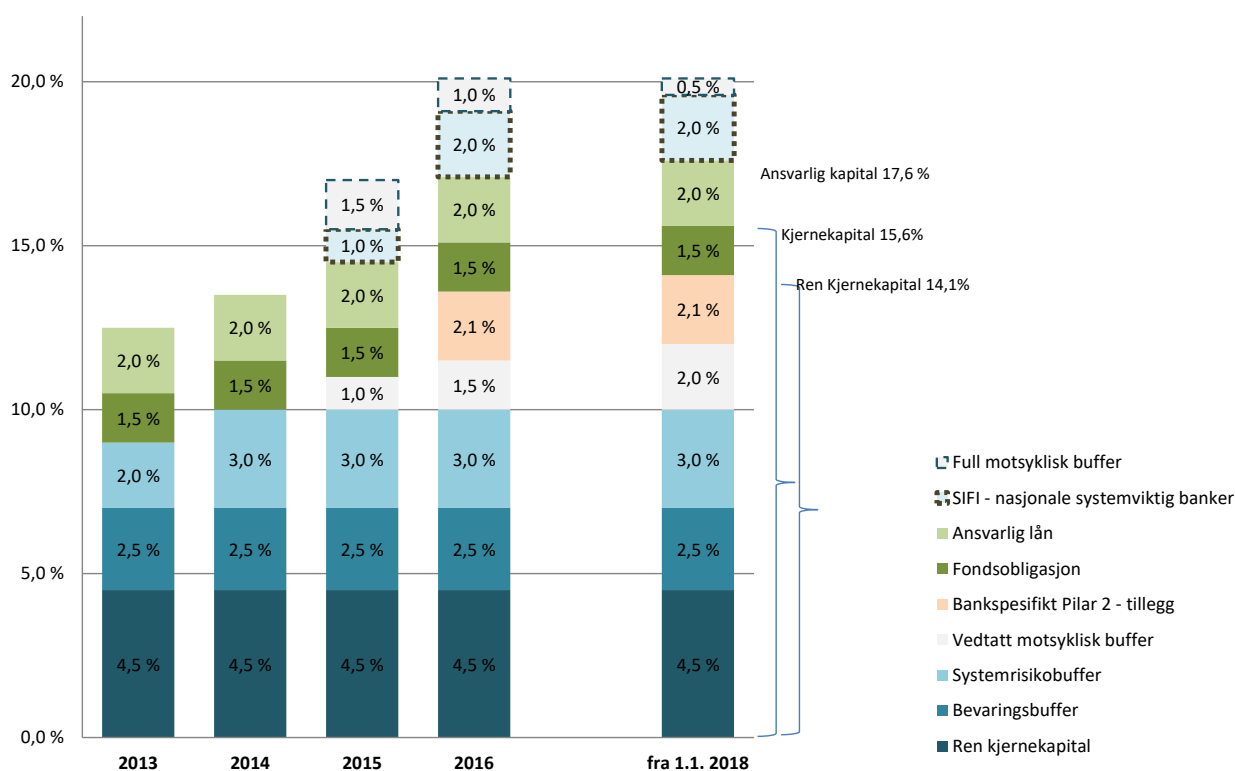
Informasjonskravene innebærer at alle institusjoner skal publisere informasjon om organisasjonsstruktur, risikostyringsystem, rapporteringskanaler samt hvordan risikokontrollen er bygget opp og organisert. Videre er det gitt detaljerte krav til offentliggjøring av kapitalnivå og struktur samt risikoeksponeringer, der sistnevnte avhenger av hvilke beregningsmetoder institusjonen benytter i Pilar 1.

Dette dokumentet har sammen med konsernets års- og kvartalsrapporter til hensikt å oppfylle kravene til offentliggjøring av informasjon i henhold til gjeldende regelverk.

Kapitaldekningsregelverket

Pilar 1- regulatorisk krav til kapital

Pilar 1 omhandler minstekrav til regulatorisk kapitaldekning. Figuren nedenfor skisserer innfasingen av regulatoriske kapitalkrav i Pilar 1 og 2.

Regulatorisk minimumskrav, bevaringsbuffer, systemrisikobuffer og motsyklisk buffer er gjeldende for alle norske banker, mens bufferen for systemviktige banker er gjeldende for banker som defineres som nasjonalt systemviktige banker. SpareBank 1 BV er ikke definert som systemviktig.

Etter råd fra Norges Bank, vurderer Finansdepartementet nivået på det motsykliske bufferkravet kvartalsvis. Kravet er begrenset av en ramme i intervallet 0 – 2,5%. Motsyklisk kapitalbuffer er vedtatt endret fra 1,5 % til 2,0 % gjeldende fra 31. desember 2017. Økningen følger av myndighetenes vurdering av risiko for finansielle ubalanser. Risikoen anses økt, ikke minst med bakgrunn i utviklingen av husholdningenes gjeld og boligpriser. Banken vurderer utlånspolicy fortløpende og har retningslinjer for kredittp praksis som sikrer styring innenfor den til enhver tid vedtatte risikotoleranse.

Fra 1.1. 2018 vil kapitalkrav til Pilar 1 inklusiv bufferkrav for en ikke systemviktig bank kreve 12 % i ren kjernekapital, 13,5 % kjernekapital og 15,5% i ansvarlig kapital. Høsten 2016 ble bankspesifikt Pilar 2 tillegg vedtatt til 2,1 % for SpareBank 1 BV. Pilar2 tillegget skal dekkes innenfor ren kjernekapital. Finanstilsynet har varslet at Pilar 2 –tillegget skal opp til ny vurdering i 2018

Pilar 1 og 2 og kapitalbuffere

Pilar 2 tillegg:

I tråd med Finanstilsynets rundskriv 9/15 skal banker til enhver tid ha ren kjernekapital som dekker både Pilar 1 og Pilar 2-tillegget. Kravet ble gjort gjeldende fra 01.01.2016 og er individuelt for den enkelte bank.

Pilar 2-tillegget estimeres for det enkelte år ut i fra den enkelte banks internt beregnede kapitalbehov sett opp mot beregningsgrunnlaget. Pilar 2 vurderingen omfatter en helhetlig vurdering av bankens behov for kjerne og tilleggskapital utover pålagte minstekrav. Prosessen er også framoverskuende. Finanstilsynet vil gjennom sin SREP vurdering gi tilbakemelding om vurdering av ICAAP- prosess og nivå på Pilar 2 tillegget.

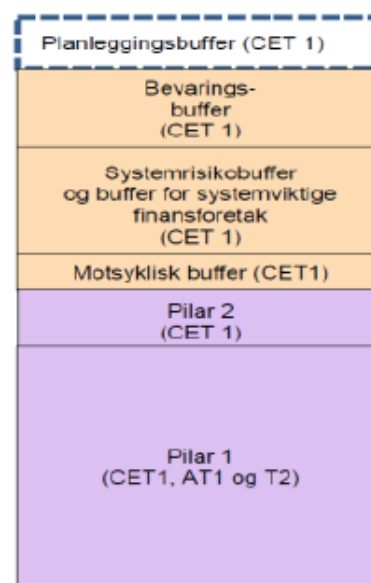
Konsernet har utarbeidet kapitalbehovsberegninger for perioden 2016-2020. SpareBank 1 BV oppfylder i prognoseperioden regulatoriske krav til ren kjernekapital inklusiv motsyklisk buffer og Pilar II-tillegget etter Finanstilsynets vurdering. Det gjøres i den forbindelse oppmerksom på at denne type beregninger alltid vil være beheftet med usikkerhet og at usikkerheten øker når en beveger seg langt ut i tidshorisonten.

Planleggingsbuffer:

Krav til planleggingsbuffer måles opp mot resultatet av et scenario i alvorlig økonomisk tilbakeslag som varer i minst 3 år. Dersom beregnet ren kjernekapital i scenarioet alvorlig tilbakeslag faller med mer enn 2,5 %-poeng vil konsernet få krav fra myndighetene om en planleggingsbuffer. Under ICAAP for 2017 vil banken også i år gjennomføre stresstest som simulerer et alvorlig økonomisk tilbakeslag, vurdert som strengt, men realistisk. Ren kjernekapital forventes ikke å falle mer enn 2,5 % i disse beregningene.

Forholdsmessig konsolidering:

Finansforetaksloven §17 – 13 2. ledd pålegger SpareBank 1 BV forholdsmessig konsolidering av eierandeler i finansforetak i SpareBank 1 Alliansen, for kapitaldekningsformål fra og med 01.01.2018. Departementet kan ved forskrift eller enkeltvedtak gjøre unntak fra kravet om forholdsmessig konsolidering av eierandeler på mindre enn 10 prosent i andre foretak enn kredittforetak. Foreløpige beregninger av effekten av nytt regelverk er inntatt i interne kapitalprognoser.

Figuren viser krav til ren kjernekapital inkl Pilar 2 tillegg og planleggingsbuffer.

3 RISIKO- OG KAPITALSTYRING I SPAREBANK 1 BV

Kjernevirksomheten til banknæringen er å skape verdier gjennom å ta bevisst og akseptabel risiko. SpareBank 1 BV bruker betydelige ressurser på å videreutvikle risikostyringssystemer og prosesser i tråd med ledende praksis i Norge. Risiko- og kapitalstyringen i SpareBank 1 BV skal støtte opp under konsernets strategiske utvikling og måloppnåelse, og skal samtidig sikre finansiell stabilitet og forsvarlig formuesforvaltning.

Dette oppnås gjennom:

- En tydelig bedriftskultur som kjennetegnes av høy etisk standard og høy bevissthet om risikostyring.
- En god forståelse av hvilke risikoer som driver inntjeningen.
- Målrettet og kostnadseffektiv drift, som er i samsvar med og støtter konsernets mål.
- Å tilstrebe optimal kapitalanvendelse innenfor vedtatt forretningsstrategi og strategiske måltall på kapital siden.
- I størst mulig grad å forebygge at uventede enkelthendelser skal kunne skade konsernets finansielle stilling i alvorlig grad.
- Utnyttelse av synergi- og diversifiseringseffekter.
-

Elementer i risiko- og kapitalstyringen

For SpareBank1 BV er kapitaldekning og soliditet sentrale styringsparametere. I kapitalstyringen skal det søkes en optimal kapitalanvendelse innenfor vedtatt forretningsstrategi og strategiske måltall både på avkastnings- og soliditetssiden.

Konsernets samlede risiko fremkommer etter beregning av behovet for risikojustert kapital for de ulike risikogrupper og tar hensyn til planlagte strategiske initiativ i strategiperioden. Kapitalbehovet er vurdert i et langsiktig perspektiv og tar hensyn til usikkerhet og behov for buffer. Risikojustert kapital vil i prinsippet omfatte en tallfesting av risikoer nevnt i kap 4, samt eventuelle andre risikoer som ikke omfattes av denne oversikten. De tallverdiene som presenteres senere i dette dokumentet omfatter ikke alle angitte risikoer. Det fremgår eksplisitt hvilke risikoer som er tallfestet.

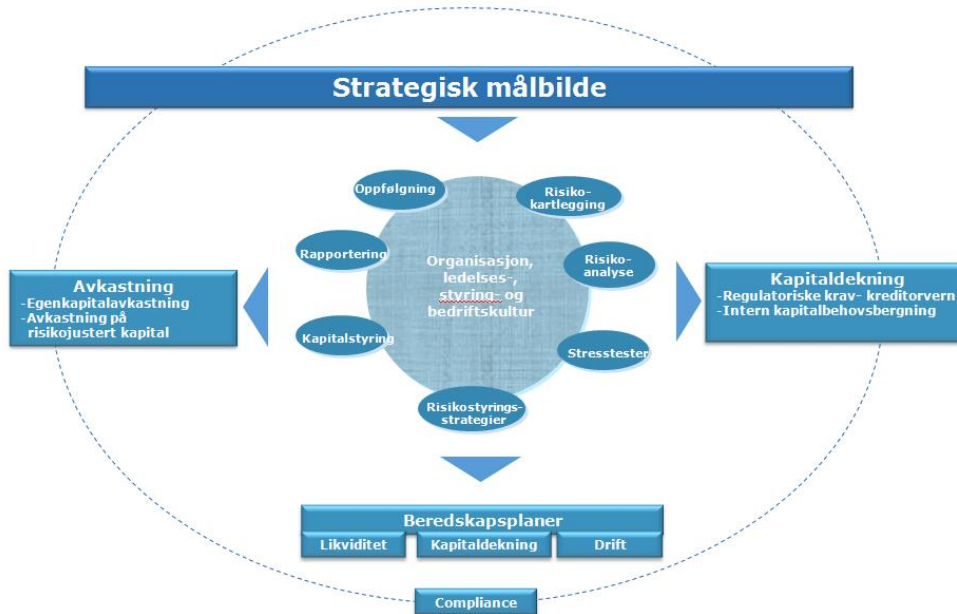
Ved beregning av risikojustert kapital for kredittrisiko benyttes statistiske modeller med konfidensnivå 99,9 %. Beregningen av risikojustert kapital for øvrige risikogrupper bygger på stresstester og kvalitative vurderinger.

For å sikre en effektiv og hensiktsmessig prosess for risiko- og kapitalstyring er det etablert rammeverk som dekker følgende hovedelementer:

- Etisk standard, bedriftskultur og organisering
- Strategisk målbilde
- Risikokartlegging
- Risikoanalyse
- Stresstester
- Kapitalstyring (inkl. avkastning og kapitaldekning)
- Beredskapsplaner
- Rapportering
- Oppfølging, overvåkning
- Compliance (etterlevelse)

Sammenhengen mellom de enkelte elementene er vist i figuren nedenfor. Sammenhengene og de ulike komponentene blir nærmere beskrevet i det etterfølgende.

Figuren viser elementer i risiko- og kapitalstyringen i SpareBank1 BV.

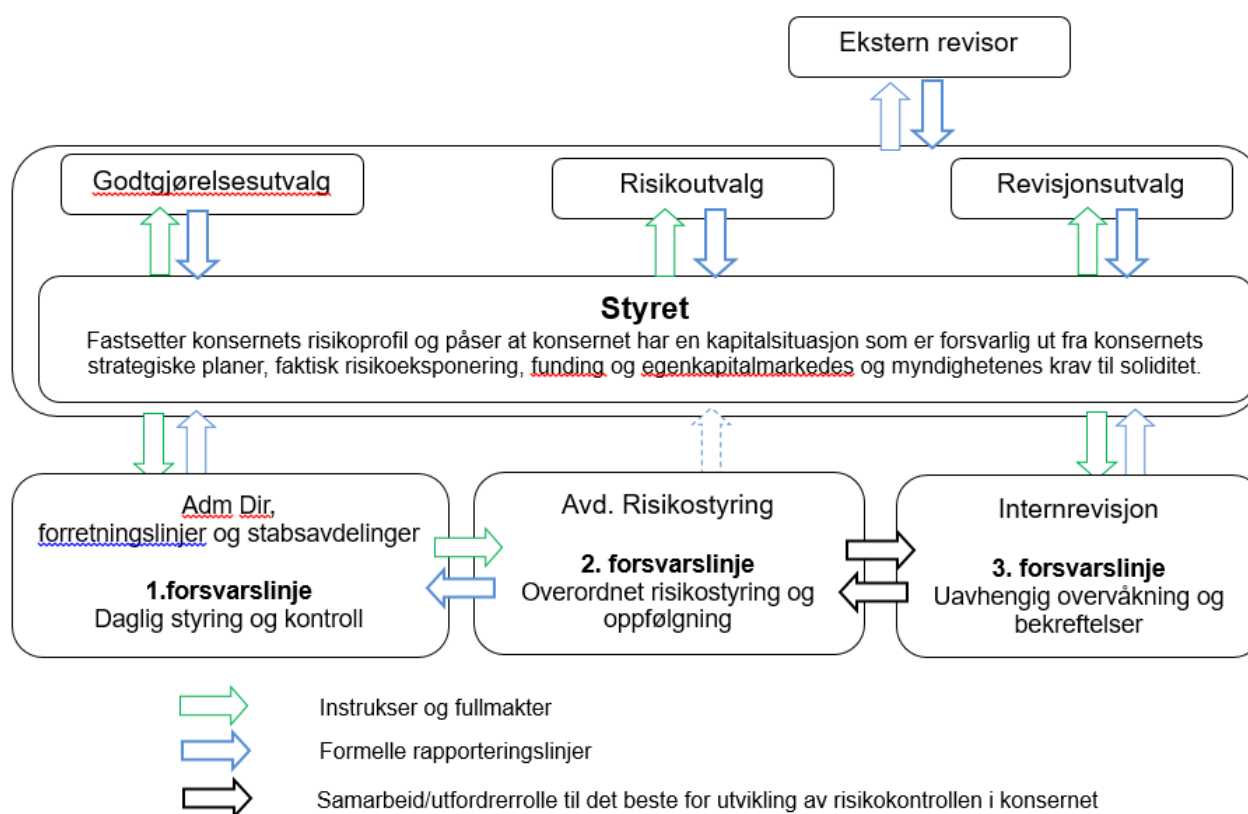
Etisk Standard, Bedriftskultur og Organisering

I helhetlig risikostyring er etisk standard og bedriftskulturen grunnmuren som de andre elementene bygger på. Bedriftskulturen omfatter menneskene i organisasjonen med deres individuelle egenskaper som integritet, verdigrunnlag og etiske holdninger. Dårlig bedriftskultur kan vanskelig kompenseres med andre kontroll- og styringstiltak. SpareBank 1 BV har derfor etablert tydelig verdigrunnlag og etiske retningslinjer som er godt kommunisert i hele organisasjonen.

Ledelsesfilosofi og styringsprinsipper er også avgjørende i en helhetlig risikostyring. Det blir lagt vekt på å etablere felles kultur, når det gjelder etikk, strategi, policy og forretningsforståelse. Satsning på økt kompetanse er helt avgjørende for konsernets suksess i fremtiden. Autorisasjon av alle konsernets ansatte som er knyttet til finansiell rådgivning, forsikring og eiendomsformidling har vært høyt prioritert de seneste årene.

Konsernet legger vekt på uavhengig organisering av den helhetlige risikostyringen.

Ansvar for risikostyring er derfor delt mellom ulike uavhengige grupper illustrert i figuren nedenfor:

Strategisk målilde

Risiko- og kapitalstyringen i SpareBank 1 BV tar utgangspunkt i konsernets strategiske målilde slik det fremkommer av konsernstrategien frem mot 2020. Målsettinger settes innenfor virksomhetens formål.

Konsernet gjennomfører årlig en revisjon av konsernets strategiplan. Dette innebærer en gjennomgang av endringer i rammebetingelser, herunder konkurransesituasjonen, krav fra offentlige myndigheter, endring i kundeatferd/kundebehov, kapitalbehovsvurderinger, organisering og fremtidig krav til kompetanse.

Risikokartlegging

Identifikasjon av risiko er en framoverskuende prosess, integrert i strategiarbeidet. Prosessen dekker alle vesentlige forretningsområder og aktiviteter. Risikoer som kan medføre uheldige hendelser identifiseres og tiltak iverksettes for å sette restrisiko i samsvar med akseptert nivå. Kontrollaktivitetene og oppfølgingen av disse, sikrer en høyere sannsynlighet for at konsernet når målsettingene. Kartleggingen tar også hensyn til muligheter. Risikoidentifikasjonen påvirker kapitalbehovet og kapitalallokeringen.

Risikoanalyse

Det gjennomføres analyser av risikoene som er identifisert for å forstå risikoenes egenskaper og årsakssammenhenger. Vesentlige risikoer skal etter beste estimat kvantifiseres gjennom forventet tap og behov for risikojustert kapital. Primært gjennomføres denne formen for måling av risiko innenfor kredittområdet som antas å være konsernets største enkeltrisiko. Kvantifiseringen baseres på anerkjente metoder og fremgangsmåter for måling av risiko. Risikoanalysen skal også sikre at det foretas kvalifisert og strukturert dokumentasjon av etablerte kontroll- og styringstiltak.

Stresstester og scenarioanalyser

Det gjennomføres periodiske stresstester og scenarioanalyser for å analysere hvordan negative hendelser påvirker resultatet, balansen og kapitaldekningen i konsernet. Analysene gjennomføres

på de mest kritiske risikoområdene som kreditt-, markeds- og likviditetsrisiko, og tar hensyn til en negativ makroøkonomisk utvikling over en periode på minimum tre år.

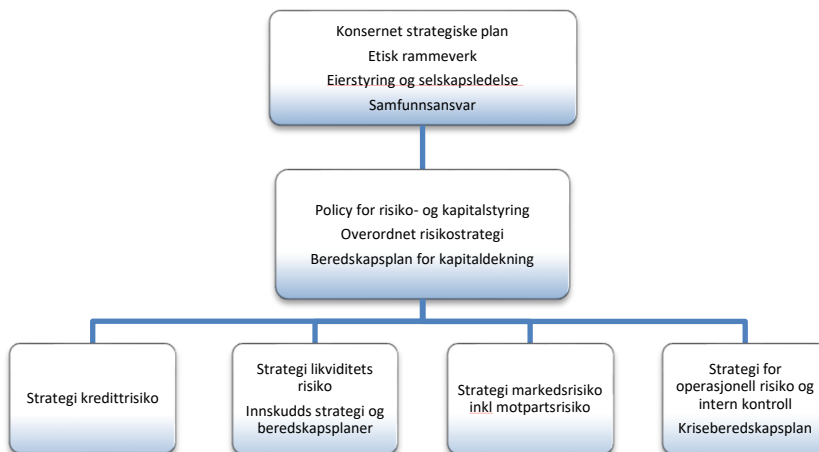
Risikostrategier og beredskapsplaner

Håndtering av risikoen skjer gjennom operativ implementering av konsernets risikostrategier. Gjennom risikostrategiene definerer styret konsernets risikoevne og risikovilje gjennom etablering av risikobaserte rammer og måltall for de ulike risikoområdene. Strategiene revideres og vedtas årlig av styret.

Ved fastsettelse av risikostrategier og beredskapsnivåer legges tre hovedprinsipper til grunn:

- Risikostrategiene skal gjenspeile konsernets overordnede mål og strategi.
- Risikostrategiene skal være en integrert del av konsernets operativ drift og løpende aktiviteter.
- Risikostrategiene skal gjenspeile og stå i forhold til konsernet totale risikoevne og kapasitet.

Bankenes kjernevirksomhet innebærer risiko. Virksomheten kan påføre banken uventede tap, på tross av gode risikostyringssystemer og prosesser. En slik situasjon vil kunne medføre alvorlig press på kapitaldekningen, likviditeten og driften forøvrig. SpareBank1 BV har definert beredskapsplaner for å være forberedt på å håndtere slike situasjoner.

Figuren viser oversikt over etablerte risikostrategier og beredskapsplaner i SpareBank1 BV.

Kapitalstyring, finansiell fremskriving og kapitalallokering

SpareBank1 BV skal ha en kapitalstyring som sikrer:

- En effektiv kapitalanskaffelse og kapitalanvendelse i forhold til konsernets strategiske målbilde og vedtatte forretningsstrategi
- Konkurransedyktig avkastning på kapitalen
- Tilfredsstillende kapitaldekning ut fra valgt risikoprofil
- Konkurransedyktige vilkår og langsiktig tilgang på innlån i kapitalmarkedene
- Utnyttelse av vekstmuligheter i bankens definerte markedsområde og muligheter for å være med på eventuelle strukturelle løp som materialiserer seg innenfor et naturlig markedsområde.
- At ingen enkelthendelser skal kunne skade konsernets finansielle stilling i alvorlig grad
- At kapitaldekningsgraden skal overstige regulatorisk kapitalkrav med en tilfredsstillende buffer.
- At ledelsen og styret er kjent med hvordan ulike hendelser kan påvirke resultat, kapitaldekning og likviditetssituasjonen i konsernet.

På grunnlag av det strategiske målbildet utarbeides det årlig en kapitalplan for de påfølgende fem år for å sikre en langsiktig og målrettet kapitalstyring. Kapitalplanen skal ta hensyn til fremskriving av konsernets finansielle utvikling for de kommende fem årene. Disse fremskrivingene beregnes

både i et forventet scenario og et scenario som viser en situasjon med alvorlige økonomiske tilbakeslag. Ledelsen og styret gjør en samlet vurdering av om kapitalbehovet er tilstrekkelig og tilpasset konsernets nåværende og fremtidige risikoprofil samt strategiske målbilde.

Kapitalallokering og avkastning på risikjustert kapital er viktige strategiske måleparametere i den interne styringen av SpareBank1 BV. Dette innebærer at forretningsenhetene tildeles kapital i henhold til den beregnede risikoen ved virksomheten og at avkastningen mot beregnet kapital følges opp løpende.

Rapportering, oppfølging og overvåkning

Et viktig element i en effektiv risikostyring er overvåking av den løpende risikoeksponeringen. Alle ledere er ansvarlig for den daglige risikostyringen innenfor sitt eget ansvarsområde. De skal til enhver tid påse at risikoeksponeringen er innenfor de rammer som er besluttet av styret eller administrerende direktør. Ved brudd på rammer har ansvarlig leder ansvar for å rapportere og sette tiltak.

Konsernets risikorapportering har som formål å sikre at alle organisasjonsnivåer har tilgang på tilstrekkelig og pålitelig risikorapportering. Den overordnede risikoeksponering og risikoutvikling følges opp gjennom periodiske risikorapporter til administrasjon og styret.

Compliance (etterlevelse)

Konsernet er opptatt av å ha gode prosesser for å sikre etterlevelse av gjeldende lover, forskrifter og interne retningslinjer, og har derfor etablert en compliance funksjon.

Effektive virkemidler for å oppnå etterlevelse i organisasjonen er:

- Et tydelig verdigrunnlag som er klart kommunisert og forstått i hele organisasjonen.
- En prosess for å fange opp, kommunisere og implementere endringer i lover, forskrifter og interne retningslinjer.
- En prosess for å følge opp og rapportere etterlevelsen av lover, forskrifter og interne retningslinjer.

4 INFORMASJON OM RISIKOGRUPPENE

Konsernet Sparebank1 BV er eksponert for en rekke ulike typer risiko. De viktigste risikoene er listet nedenfor.

Kredittrisiko: Risiko for tap som følge av kundens manglende evne eller vilje til å oppfylle sine forpliktelser.

Markedsrisiko: Risiko for tap som skyldes endringer i markedsvariabler og / eller markedsbetingelser som renter, valutakurser og verdipapirmarkeder.

Operasjonell risiko: Risiko for tap som følge av utilstrekkelige eller sviktende interne prosesser eller systemer, menneskelige feil eller eksterne hendelser.

Likviditetsrisiko: Risiko for at konsernet ikke er i stand til å finansiere økninger i eiendelene og innfri sine forpliktelser.

Eierisiko: Risiko for:

- at SpareBank1 BV blir påført negativt resultat fra eierposter i strategisk eide selskaper.
- at SpareBank1 BV må tilføre ny egenkapital i strategisk eide selskap, enten dette skyldes ønske om vekst eller sikre videre drift som følge av negative resultater.

Eierisiko vurderes i tilknytning til selskaper hvor SpareBank1 BV har en vesentlig eierandel og / eller vesentlig innflytelse eller selskapet er av

strategisk betydning.

Forretningsmessig risiko:

Risiko for uventede inntekts- og kostnadssvingninger. Risikoen kan opptre i ulike forretnings- og / eller produktsegmenter og være knyttet til konjunktursvingninger eller endret kundeatferd.

Strategisk risiko: Risiko for svikt i inntjening som skyldes endringer i rammebetingelser, feilslåtte strategiske satsninger og / eller svak implementering av beslutninger eller manglende tilpasning til endringer i forretningsmessige rammebetingelser.

Omdømme risiko: Risiko for svikt i inntjening og kapitaltilgang på grunn av sviktende tillit og omdømme i markedet eller i forhold til kunder, motparter, egenkapitalbevisiere og myndigheter.

Etterlevelses (compliance) risiko:

Risiko for at konsernet pådrar seg offentlige sanksjoner / bøter, økonomisk tap eller svekket omdømme som følge av manglende etterlevelse av lover / forskrifter, standarder eller interne retningslinjer.

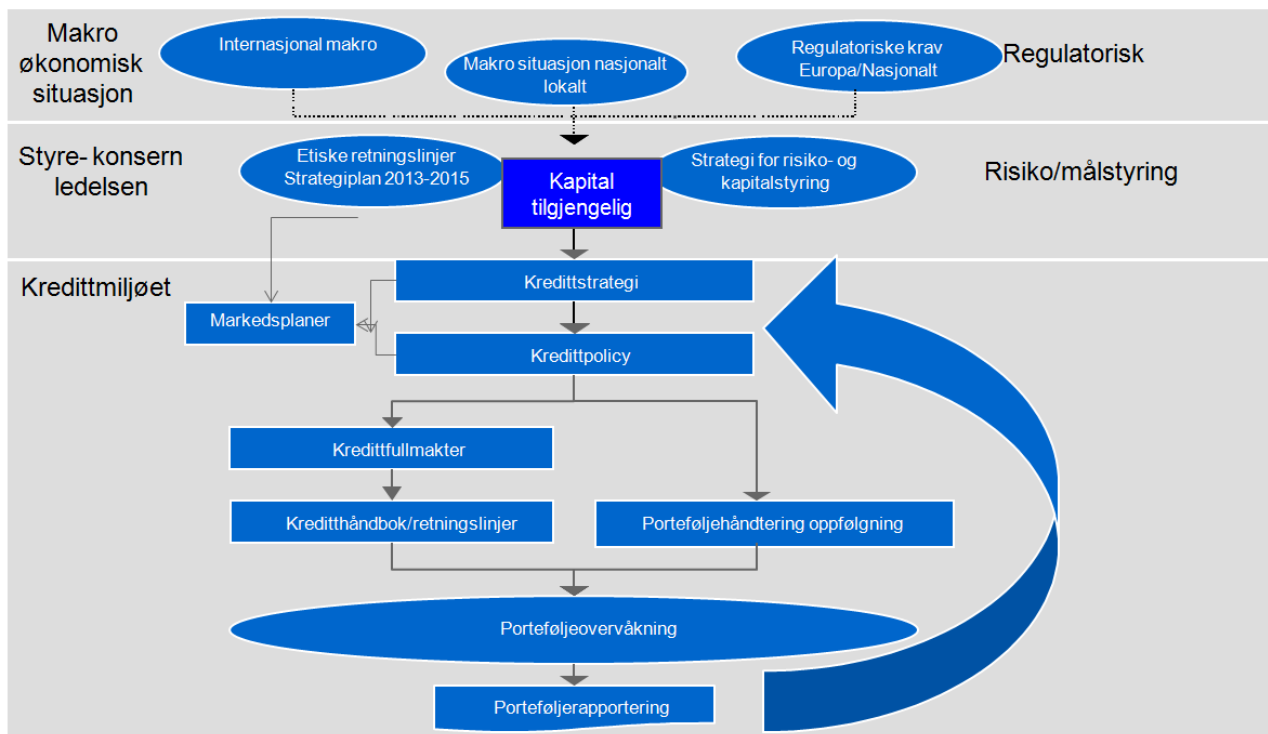
Nedenfor følger en presentasjon av de viktigste risikoområdene.

Kredittrisiko

Kredittrisiko defineres som risiko for tap knyttet til at kunder eller andre motparter ikke kan gjøre opp for seg til avtalt tid i henhold til skrevne avtaler, og at mottatte sikkerheter ikke dekker utestående krav. Konsentrasjonsrisiko kreditt defineres som risiko for tap som følge av konsentrasjon omkring store enkeltkunder, enkelte bransjer, geografiske områder, sikkerheter med samme risikoegenskaper, samt motparter i interbankoperasjoner eller handel med finansielle derivater.

Styring og kontroll

Konsernets styring av kredittrisiko inngår som en del av konsernets overordnede rammeverk for helhetlig risikostyring. Styret reviderer minimum årlig bankens kredittstrategi. Prosedyrene for kredittstyring er beskrevet i rammeverksdokumentasjon og gir føringer for virksomhetens utøvelse av kredittpolitikk innenfor vedtatt risikovilje.

Regulatoriske forhold

Kredittrisiko er en av konsernets største risikoer og banken må holde tilstrekkelig kapital til å sikre at bankens kreditorer ikke skal bli påført tap som konsekvens av eventuell realisert risiko. Denne kapitalen betegnes ofte som økonomisk kapital, uventet tap eller som risikjustert kapital. Med bakgrunn i risikoanalyser og prognoser beregnes behovet for risikjustert kapital. Internt økonomisk kapitalbehov beregnes etter modellering som beskrevet under kapittelet for risikoklassifisering.

Metode og minimumskrav til regulatorisk kapital reguleres gjennom kapitalkravsforskriften. Banken benytter standardmetoden for kredittrisiko. Konsernet har levert søknad til Finanstilsynet om bruk av interne metoder for beregning av regulatorisk kapital.

Styre - konsernledelse

Styret fastlegger bankens kredittstrategi basert på definert risikovilje og allokterer risikjustert kapital til virksomhetsområdene. Det fastsettes avkastningskrav på allokert kapital. Styret følger interne retningslinjer for god virksomhetsledelse herunder etiske retningslinjer som speiler forventede krav til atferd, god rådgivningsskikk og etterrettelighet.

Risiko og målstyring

Administrasjonen operasjonaliserer bankens kredittpolicy med årlig oppdatering og tilrettelagte systemer og prosedyrer for overvåking og rapportering av måltall og resultater. Kredittpolicyen definerer toleransegrenser, fullmaktshierarki og sikrer målrettet aktivitet. Kredittpolicy revideres årlig.

Kredittmiljøet

Saksbehandling styres etter interne retningslinjer herunder bevilgningsreglement for kredittbeslutning. Retningslinjene skal sikre etterlevelse av sentrale lover og forskrifter og gi støtte til etterlevelse av kredittpolicy. Fullmakter er delegert av styret. Styret tar aktivt del i beslutning og oppfølging av definerte saker. I kredittbehandlingen vektlegges særlig inntjening, soliditet, atferd og ledelse. Beslutningsstrukturen følger kompleksiteten i risiko. Bevilgningsreglement vurderes fortløpende, og minimum årlig.

Oppfølging av kredittrisiko rapporteres fortløpende både til styret, ledelsen og den enkelte avdeling. Bankens risikoklassifiseringssystem står sentralt ved fastsettelse av måltall og i tilhørende oppfølging. Overvåkingen er effektiv med periodisk oppdatering, som sikrer et godt

grunnlag for fortløpende styring etter registrerte endringer, hvor særlig utvikling i forventet tap, migrering, avkastning på allokert risikoustert kapital og eventuelle tapsutsatte engasjementer følges. Særlig rapportering foreligger for utsatte engasjementer. Spesielt overvåkes også myndighetenes boligpolitiske retningslinjer.

Tilrettelegging av porteføljestylingen er et kontinuerlig arbeid, hvor hensynet til effektiv drift vektlegges. Banken ønsker å unngå unødige tap, få en best mulig risikoprising og høy effektiv utnyttelse av allokert kapital.

Det er etablert en uavhengig risikorapportering til ledelsen og styret. Kvalitet i kredittmodeller og anvendelse, overvåkes og forbedres også gjennom en årlig valideringsprosess.

Risikoprising

Gjennom forbedring av prismodeller og kompetansetiltak i kredittlinjen har konsernet i de seneste årene arbeidet aktivt med å optimalisere risikoprisingen.

Risikoklassifisering

Risikomodellene for PM og BM er basert på statistiske analyser (logit-regresjon) av historiske sammenhenger, med særlig vekt på inntjening, soliditet, ledelse og atferd. Modellene er under kontinuerlig videreutvikling og jevnlig validering. Kvantitativ validering viser over tid høye og stabile rangeringsegenskaper. Observasjonene er på nivå med sammenlignbare tall i SpareBank1 alliansens.

De viktigste parameterne i kredittmodellene er:

1. **Sannsynlighet for mislighold.** (PD) Beregnes av kundens score i forhold til forklaringsvariablene som inngår i regresjonsanalysen. PD angir sannsynligheten for at kunden går i mislighold innen ett år, og er det sentrale risikomålet. Klassifiseres etter 9 friske risikoklasser (A til I). I tillegg er det to misligholdsklasser (J og K) for kunder med misligholdte og/eller nedskrevne engasjement.
2. **Forventet eksponering ved mislighold.** (EAD). Bankens forventede eksponering i enkeltengasjementet gitt mislighold.
3. **Tap gitt mislighold.** (LGD). Andelen av kundens engasjement som forventes tapt gitt ett mislighold. (Lavkonjunkturstimat.) Tar hensyn til sikkerhetsverdier.
4. **Forventet tap.** (EL). Er en gjennomsnittsforsventning til tap, gitt realisasjon i et lavkonjunkturmarked. Beregnes for hver enkeltkunde. Alle tap over null og opp til forventning, er å vurdere som en driftskostnad, og skal dekkes over driftsmarginen.
5. **Uventet tap.** (UL). Er en beregning av tap utover forventet tap i henhold til kapitalkravsforskriften, og som banken må holde kapital (økonomisk kapital) for å kunne dekke. Størrelsen på behovet for uventet tap vil avhenge av porteføljens sammensetning, modellenes diskriminerende evne, kalibrering og valgt konfidensnivå.

Beregnet UL i henhold til forskrift og med bankens modellparametere, vurderes å være den beste tilgjengelige modelltilnærming for å beregne kapitalbehovet til dekning av bankens kredittrisiko og benyttes derfor som grunnlag for intern beregning og allokering av økonomisk kapital.

Risikoklasser

Risikoklasser på hovedgrupper. Grenser etter misligholdssannsynlighet (PD). Det er 9 friske klasser A-I, to klasser (J-K) for henholdsvis misligholdte og nedskrevne engasjementer. J klassen gjelder engasjementer med mislighold større enn kr 1.000,- over 90 dager. J og K klassen er definert med PD 100 % i tråd med definisjon i kapitalkravsforskriften vedrørende IRB modeller.

Sikkerhetsklasser

Sikkerhetsklasser på hovedgrupper. 7 klasser hvor dekning viser sikkerhetsverdi målt etter realisasjonsverdi, og viser derav tapsgrad i forhold til knyttet engasjement. Realisasjonsverdier er beregnet med utgangspunkt i standardiserte reduksjonssatser etter type sikkerhet, beregnet for realisasjon under lavkonjunktur.

Risiko-klasse	Nedre grense	Øvre Grense
A	0,00 %	0,10 %
B	0,10 %	0,25 %
C	0,25 %	0,50 %
D	0,50 %	0,75 %
E	0,75 %	1,25 %
F	1,25 %	2,50 %
G	2,50 %	5,00 %
H	5,00 %	10,00 %
I	10,00 %	99,99 %
J	99,99 %	100,00 %
K	100,00 %	100,00 %

Sikkerhetskl.	Dekning
1	Over 120 %
2	Over 100 %
3	Over 80 %
4	Over 60 %
5	Over 40 %
6	Over 20 %
7	Inntil 20 %

Porteføljefinformasjon

SpareBank1 BV fusjonerte med SpareBank1 Nøtterøy – Tønsberg med virkning fra 2. januar 2017. Tallene som presenteres er fra 31.12.2016 og omfatter følgelig ikke tall for fusjonert bank.

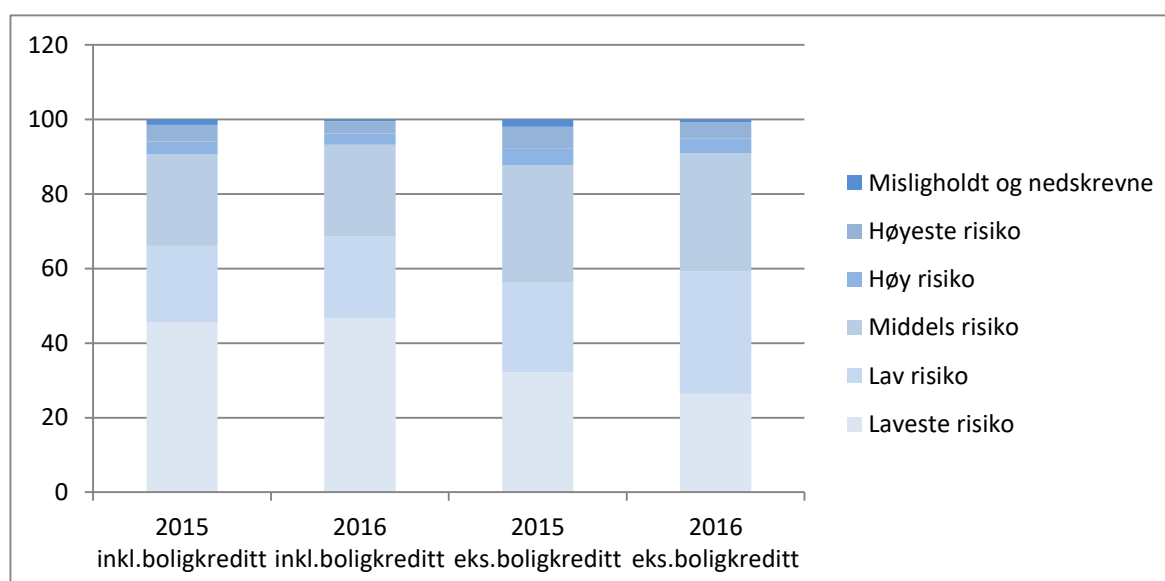
Klassifiseringen i grupper baseres på risikomatriksen hvor både risikoklassen, målt med PD, og sikkerhetsklassen, målt etter engasjementets sikkerhetsdekning inngår.

I bankens interne risikomodel for økonomisk kapital, beregnes forventet tap med utgangspunkt i produktet av beregnet eksponering, misligholdssannsynlighet (PD) og forventet tapsgrad.

PD beregnes med kalibrering til et antatt langsiktig gjennomsnitt over en hel konjunktursyklus. Modellen benyttes til kapitalallokering, i innvilgelse og oppfølging, i risikoprising, og inngår i bankens interne kapitalbehovsvurderinger (ICAAP). Per 31.12.16 var volumvektet PD målt for personmarkedet friske portefølje, risikoklasse A til I, 0,73 % av delporteføljens utlånsvolum. Forventet tap med lavkonjunkturverdier på sikkerheter for personmarkedet, i et 12 måneders perspektiv, utgjorde ca. 0,09 % av eksponeringen. Tilsvarende vektet PD og tapsforventning for kunder risikoklassifisert i bedriftsmarkedet var henholdsvis 1,84 % og 0,63 %.

Nedenstående tabeller viser utvalgte hovedtrekk ved porteføljens sammensetning og utvikling.

Figuren viser samlet utlånsvolum på kunder fordelt på risikogrupper i prosent av totalportefølje, også inkludert volum overført til Sparebank1 Boligkreditt AS.

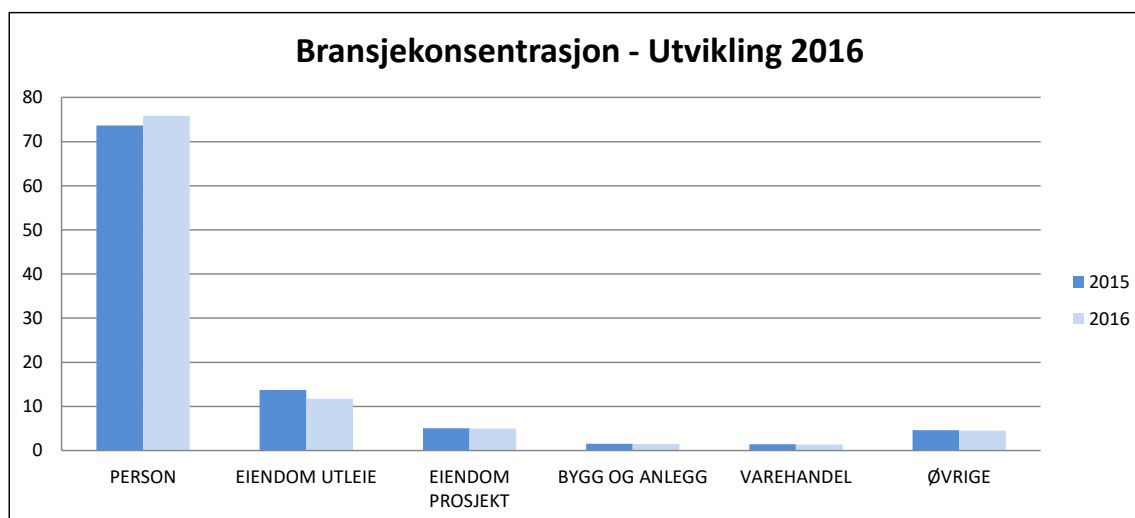
Total portefølje har ca. 69 % av eksponeringen mot laveste og lav risikoklasse. Underliggende risikoprofil er stabil over tid. Konsernet har overført deler av boligfinansieringer til alliansens boligkreditselskap. Banken forestår den daglige forvaltning av lånene og har rett til å ta engasjementene tilbake ved eventuelt mislighold. Banken eier en forholdsmessig andel av kreditselskapet, og holder kapital for den langsiktige risikoen. Av den grunn er det i noen sammenhenger naturlig å vise sammenhenger for total forvaltet portefølje.

Figuren nedenfor viser volum inklusiv overført volum til boligkreditselskapet på samlet utlån fordelt etter sikkerhetsdekning.

Størstedelen av porteføljen er sikret med en høy grad av kvalifisert sikkerhet. I sikkerhetsberegningen benyttes en reduksjonsfaktor på 40 % på markedsverdi for boligeiendommer. Næringseiendommer reduseres tilsvarende med en sats på 55 %. Beregningene er gjort med hensyn til å gi alvorlig lavkonjunktoregenskaper i modellestimatene. Migreringen i porteføljen fra 2015 til 2016 viser nettovekst i de laveste sikkerhetsklassene og nedgang i de svakeste sikkerhetsklassene. Rangering i klasse 1 og 2 tilsier full engasjementsdekning ved realisering (verdi på sikkerhet med fratrukk for risikofaktor er høyere enn kundens engasjement). Fast eiendom dominerer sikkerhetsdekningen.

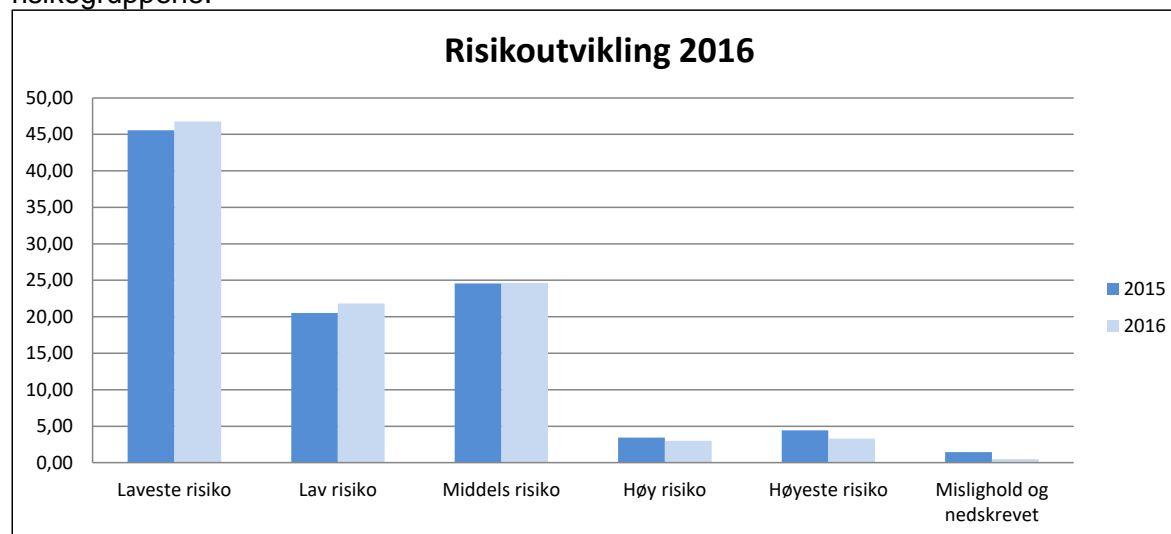
Figuren viser samlet utlånsvolum inklusiv overført volum til boligkreditselskapet fordelt etter marked og bransje.

Porteføljen er diversifisert. Porteføljens tyngdepunkt er utlån til personmarkedet, hvor boligfinansiering utgjør det alt vesentligste. Bedriftsmarkedet har tyngdepunktet innen utleie av fast

eiendom. Eiendomssektoren er preget av langsiktige kontrakter med solide kunder. Konsernet har strategisk målsetning om å øke andelen av finansiering i bedriftsmarkedet mot andre bransjer enn næringseiendom.

Figuren viser samlet porteføljeutvikling inkl. overført volum til boligkreditselskapet fordelt på risikogrupperne.

Samlet risikoprofil er i hovedsak stabil over perioden. Størst fall i høyeste risiko med moderat vekst i laveste gruppe. Ingen vesentlige endringer i frisk portefølje. Det er allikevel en vesentlig bevegelse i misligholdte og nedskrevne engasjementer, ved friskmelding av et større engasjement. Denne gruppen isolert, må forutsettes å være mer volatil enn frisk portefølje.

Generelt om kredittrisiko

Utlånsvolum overført til SpareBank1 Boligkreditt AS er ikke inkludert i tabellene nedenfor.

Tabellen viser netto utlån etter justering for nedskrivning, fordelt på hovedtyper av engasjementer.

Engasjementstyper	2015	2016
Personmarked	14.225.436	15.199.220
Bedriftsmarked	6.500.017	6.232.900
Utlandet / andre	167.524	154.378
Samlet netto utlån	20.892.977	21.586.498

Porteføljens sammensetning mellom person og bedriftsmarkedet er relativt stabil. En stor del av veksten i personmarkedet overføres fortløpende til SpareBank1 Boligkreditt AS. Det kan også bli aktuelt å overføre noe volum knyttet til finansiering av næringseiendom til SpareBank1 Næringskreditt AS. Bedriftsmarkedsporteføljen er redusert noe gjennom 2016. Bedriftsmarkedsporteføljen har underliggende vekst i henhold til strategiske valg (vekst i små til mellomstore engasjementer), men grunnet avslutning av større prosjektfinansieringer, kan endringer i relativt få engasjementer påvirke årsveksten.

Tabellen viser samlet engasjement fordelt etter marked og geografi.

Engasjementstyper Geografisk	Personmarked		Bedriftsmarked	
	2015	2016	2015	2016
Vestfold	7.127.483	7.837.295	4.162.945	4.173.769
Buskerud	5.272.938	5.538.986	2.016.814	1.775.897
Norge for øvrig	1.825.015	1.822.938	320.257	283.233
Utlandet / andre	167.524	154.378	0	0
Samlet netto utlån	14.392.960	15.353.598	6.500.017	6.232.900

Vestfold og Nedre Buskerud er bankens kjerneområder. Hovedtyngden av veksten er relatert til kunder i konsernets markedsområde. Porteføljene vurderes under ICAAP også med hensyn til

mulig konsentrasjonsrisiko for blant annet geografi. Etter vurdering anses ikke eksponeringer i Buskerud og Vestfold å utgjøre noen spesiell konsentrasjonsrisiko. Porteføljene er preget av et høyt antall eksponeringer. Diversifisert, med et stort massemarked. Landsdelen anses ikke som spesielt regionalt utsatt.

Tabellen viser engasjementer fordelt etter løpetid og hovedmarkedsgrupper.

Samlet engasjement etter løpetid	Under 1 år	1- 5 år	Over 5 år	Total
Personmarkedet	80.177	288.876	14.984.545	15.353.598
Bedriftsmarkedet	3.020.005	2.969.973	242.921	6.232.900
Kredittinstitusjoner	695.000	0	2.000	697.000
Totalt 2016	3.795.183	3.258.849	15.229.467	22.283.498

Porteføljen er preget av stabile og langsiktige finansieringer. Personmarkedet er preget av langsiktig boligfinansiering mens bedriftsmarkedet preges av mer kortsiktige finansieringer, herunder større prosjektfinansieringer. I praksis innfris lån tidligere enn bevilget løpetid, men en stor del av ny innvilgelse gjelder fortløpende refinansiering. Porteføljene er preget av langvarige kundeforhold.

Tabellen viser engasjementer med mislighold og nedskrivninger fordelt på bransje.

Samlet engasjementsbeløp med verdifall og forfalte engasjementer	Forfalte	Med verdifall	Total
Bransje			
BYGG OG ANLEGG	3	7.009	7.012
EIENDOM PROSJEKT	2.724	13.222	15.946
EIENDOM UTLEIE	0	27.560	27.560
FINANSIERINGS- OG FORSIKRINGSVIRKSOMHET	0	0	0
FORRETNINGSMESSIG TJENESTEYTING	12	0	12
HOTELL, RESTAURANT OG REISELIV	62	0	62
INDUSTRI	2	739	742
INFORMASJON OG KOMMUNIKASJONSTEKNOLOGI	35	1.760	1.795
LANDBRUK	0	287	287
OFFENTLIG OG SOSIAL TJENESTEYTING	1	585	586
OLJERELATERT VIRKSOMHET	3	0	3
TRANSPORT OG LAGRING	2	782	783
VAREHANDEL	5	1.987	1.992
PM	36.331	10.260	46.590
Total	39.179	64.190	103.369

Forfalte engasjementer gjelder misligholdte, hvor det ikke er påvist verdifall. Misligholdte engasjementer hvor verdifall er påvist og hvor engasjementet er nedskrevet, står i kolonnen med verdifall. Engasjementer som viser objektive tegn til verdifall vurderes fortløpende for eventuelt verdiendring. Mislighold følges opp etter interne rutiner som vektlegger tidlig reaksjon. Kredittpolitikken generelt og anvendelsen av gode kredittverktøy, reduserer også andelen av engasjementer med teoretisk høyest sannsynlighet for mislighold.

Tabellen viser årets resultatførte endringer på tap etter bransje.

Verdiendringer og nedskrivninger	Engasjement	Individuelle	Verdiendring	Verdiendring	Samlet
Bransje	Misl.og nedskrevne	Nedskrivninger	Ind.nedskr.	Garantier	Verdiendring
Periodens tap på utlån og garantier 2015	16.649				
Lønnstakere o.l	46.590	11.920	-273	-160	-433
Jordbruk og skogbruk	287	436	436	0	436
Industri og bergverk	742		-276	0	-276
Bygg og anlegg	7.012	2.577	12	1.194	1.206
Varehandel/Hotell og restaurant	2.054	2.304	-2.662	0	-2.662
Eiendomsdrift og annen forretningsmessig tjenesteyting	43.518	19.847	-10.124	-58.848	-68.972
Transport og tjenesteytende næringer	2.578	995	780	0	780
Offentlig forvaltning			0	0	0
Utlandet og andre	588	1.882	1.833	13	1.846
Endring på ikke fordelt gruppenedskrivning					377
Konstaterte tap og øvrige ikke fordelte endringer					13.290
Periodens tap på utlån og garantier 2016					-54.409
Total	103.369	39.961	-10.274	-57.802	71.058

2016 er preget av få negative hendelser og moderate enkelttap. Grunnet tilbakeføring av en avsetning fra 2015 på garantier i forbindelse med valutaeksponeringer, er det også i år en betydelig volatilitet i tapsnivået. Etter intern vurdering og sammenligning med sammenlignbare

banker, er det bankens vurdering at det langsiktige gjennomsnittlige tapsnivået er på linje med markedets. Bedriftsmarkedet har konsentrasjonsrisiko mot eiendom. Det antas allikevel at porteføljen over tid vil gi tap i henhold til forventning for en veldiversifisert portefølje.

Tabellen viser forfalte og nedskrevne eksponeringer med verdiendringer etter geografisk fordeling.

Engasjement med verdifall og mislighold	Engsjament Forfalte	Engasjement Nedskrevne	Samlet engasjement	Verdiendring	Individuell Nedskrivning
Buskerud	18.276	56.582	74.858	-959	32.236
Vestfold	10.875	5.412	16.286	-22.761	4.941
Utland	8.307	2.101	10.408	2.572	2.719
Norge for øvrig	1.722	95	1.817	-7.196	64
Totaler	39.179	64.190	103.369	-28.343	39.961

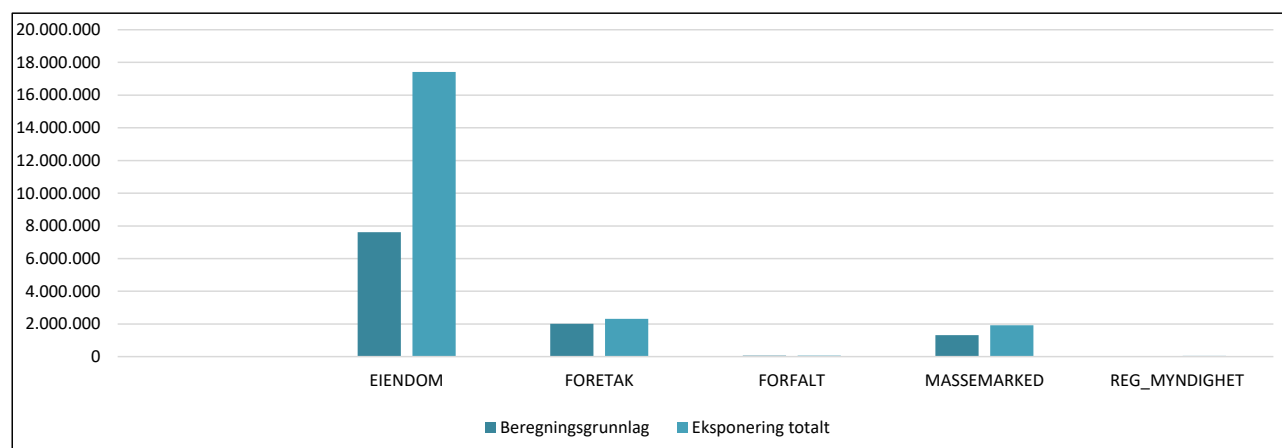
Sum nedskrivning utlån følger av individuell vurdering for verdifall. Tap er ikke nødvendigvis normalfordelte. Det vil alltid være innslag av tilfeldighet. Med hensyn til geografi forventes det ikke skjevheter over tid når det gjelder porteføljekvalitet og tap. Den usystematiske risikoen anses som lik i bankens hovedområder. Det observeres ingen spesiell skjevhet i underliggende målevariabler som kan henføres til geografisk beliggenhet.

Tabellen viser endringer i individuelle og gruppenedskrivninger fordelt på person- og Bedriftsmarkedet.

Individuelle nedskrivninger	2015			2016		
	Personmarked	Bedriftsmarked	Sum 2015	Personmarked	Bedriftsmarked	Sum 2016
Individuelle nedskrivninger IB	18.893	95.015	113.908	18.387	95.251	113.638
+økn individ. På tidl.neds.	328	5.115	5.443	289	1.140	1.429
- Øvr.endr på indiv.nedskr.	-1.226	-6.441	-7.667	-2.984	-63.357	-66.341
+ nye indiv.nedskrivninger	1.711	9.258	10.969	2.450	7.695	10.145
- konst.tap i per.Tidl.nedskr.	-1.319	-7.696	-9.015	-6.171	-7.138	-13.309
Sum individuelle nedskrivninger UB	18.387	95.251	113.638	11.970	33.592	45.562
Gruppe nedskrivninger						
Gruppenedskrivninger IB.	23.296	51.142	74.438	21.581	58.547	80.128
+ periodens endr. i gruppenedskrivning	-1.715	7.405	5.690	1.592	-1.215	377
Gruppenedskrivninger UB.	21.581	58.547	80.128	23.173	57.332	80.505

Nedskrivningspraksis følger utlånsforskriften. Individuelle nedskrivninger foretas etter identifikasjon av objektive bevis for inntrufne tapshendelser hvor det er påregnelig at utlånets balanseverdi har verdifall. I henhold til forskrift nedskrives det ikke for tap som følge av antatte, men ikke inntrufne og eventuelle fremtidige tapshendelser. Det nedskrives for grupper av utlån med antatt like risikoegenskaper, med tilsvarende krav til objektive bevis og inntrufne tapshendelser som for identifiserte tap, men hvor det enkelte tapsutsatte engasjement ikke er identifisert. Beregnede kontantstrømmer vurderes i sum som konservative.

Figuren og tabellen nedenfor viser beregningsgrunnlaget for kapitalkrav etter standardmetoden for kreditt og eksponering i de enkelte engasjementskategorier 31.12.16.

Figuren illustrerer eiendomsfinansierings dominerende posisjon i beregningsgrunnlaget.

Hovedtall på kapitalberegning etter standardmetoden for kredittrisiko for utlånsporteføljen.

Kategori	Beregningsgrunnlag	Eksponering totalt	Eksp. p/balansen	Eksp. u/balansen	Antall Kunder
EIENDOM	7.609.557	17.421.627	16.088.048	1.333.579	9.310
FORETAK	2.010.945	2.317.689	1.704.714	612.975	314
FORFALT	66.429	68.675	56.695	11.980	170
MASSEMARKED	1.311.353	1.925.807	1.605.572	320.235	14.519
REG_MYNDIGHET	2.200	55.000	0	55.000	3
Totalt	11.000.484	21.788.798	19.455.030	2.333.768	24.316

Kreditteksponeringen etter standardmetoden viser at boliglånporteføljen, som inngår i eiendoms-kategorien og som vektet med 35 % av eksponeringen, er den største kategorien i beregningsgrunnlaget. Foretak vektet med 100 %. Massemarkedet består hovedsakelig av resteksponering fra personmarkedet, som ikke faller inn under boligkategorien, samt mindre foretak. Massemarkedet vektet med 75 % i kapitaldeknings-sammenheng. Massemarkedet analyseres årlig og banken vurderer massemarkedet til å være stabilt og veldiversifisert.

Obligasjonsportefølje – risikoklassifisering

Sektor	Klassifisering			Markedsverdi	Markedsverdi Pålydende
	Laveste risiko	Lav risiko	Middels risiko		
Norske boligkredittforetak	0	1.692.509.034	0	1.692.509.034	1.697.000.000
Utenlandske banker og kredittforetak	0	442.415.117	0	442.415.117	434.000.000
Fylke og kommune	322.966.232	0	0	322.966.232	320.000.000
Norsk og andre OECD stater	262.130.000	0	0	262.130.000	250.000.000
Norske private selskaper	0	0	184.989.742	184.989.742	183.300.000
Norske kredittforetak og banker	0	79.325.612	0	79.325.612	77.766.000
Norske næringskredittforetak	0	64.743.425	0	64.743.425	65.000.000
Kommunalt eide aksjeselskaper	0	10.051.435	0	10.051.435	10.000.000
Statlig eide aksjeselskaper	10.010.608	0	0	10.010.608	10.000.000
Finansielle holdingselskaper	0	0	7.848.246	7.848.246	8.000.000
Sum	595.106.840	2.289.044.623	192.837.988	3.076.989.451	3.055.066.000

Obligasjons og sertifikatporteføljen er sammensatt av to delporteføljer. Hovedandelen tilhører likviditetsporteføljen som har lav risikoprofil. Øvrig eksponering inngår i handelsporteføljen. Risikoklassifiseringen er basert på intern risikovurdering.

Obligasjonsportefølje – likviditets- og handelsportefølje

Obligasjoner og sertifikater	Handelsportefølje	Likv.portefølje	Totalt
Norske boligkredittforetak	0	1.697.000.000	1.697.000.000
Utenlandske banker og kredittforetak	0	434.000.000	434.000.000
Fylke og kommune	0	320.000.000	320.000.000
Norsk og andre OECD stater	0	250.000.000	250.000.000
Norske private selskaper	108.300.000	75.000.000	183.300.000
Norske kredittforetak og banker	77.766.000	0	77.766.000
Norske næringskredittforetak	0	65.000.000	65.000.000
Statlig eide aksjeselskaper	0	10.000.000	10.000.000
Kommunalt eide aksjeselskaper	10.000.000	0	10.000.000
Finansielle holdingselskaper	8.000.000	0	8.000.000
Totalt	204.066.000	2.851.000.000	3.055.066.000

Likviditetsporteføljen styres av krav til deponering i Norges Bank og for øvrig etter bankens behov for likvide eiendeler. Handelsporteføljen er finansielt og forretningsmessig betinget. For øvrig vises det til avsnittet som omhandler markedsrisiko.

Modellbeskrivelse og anvendelse i Pilar 2

Kapitalbehovet beregnes i hovedsak etter statistiske modeller beskrevet ovenfor. Det gjøres tillegg

for kapitalbehov knyttet til pilar 2 risikoer utover regulatoriske krav under pilar 1. Herunder inngår tillegg for konsentrasjonsrisiko, definert som risikoen for tap som følge av konsentrasjon mot store kunder, bransjer og/eller geografiske områder.

Det gjøres ikke pilar 2 tillegg for risiko som er hensyntatt under øvrige bufferkrav.

Markedsrisiko

Definisjon: Markedsrisiko defineres som risikoen for tap som skyldes endringer i renter, kursendringer knyttet til finansielle instrumenter og valuta.

Konsernets markedsrisiko oppstår i hovedsak fra investeringer i obligasjoner, sertifikater og aksjer, og som følge av aktiviteter som utføres for å understøtte driften. I tillegg behandles verdiendringer i konsernets portefølje av fast eiendom, som markedsrisiko. Aksjer, andeler og egenkapitalbevis klassifiseres til virkelig verdi over resultatet eller som tilgjengelig for salg. Sertifikater, obligasjoner og rentefond klassifiseres til virkelig verdi over resultatet. Alle finansielle instrumenter klassifisert til virkelig verdi over resultatet, måles til virkelig verdi, og endring i verdi fra inngående balanse resultatføres som inntekt (kostnad) fra andre finansielle investeringer.

SpareBank1 BV har ikke konsesjon som valutabank. Det er inngått en avtale med SpareBank1 SMN for å ivareta tilbudet av produkter knyttet til valuta og derivater til bankens kunder. Med bakgrunn i dette er valutarisikoen begrenset.

Det vises for øvrig til i SpareBank1 BVs årsrapport 2016 for mer detaljert beskrivelse av regnskapsmessig behandling av finansielle instrumenter.

Styring og kontroll

Markedsrisikoen måles på bakgrunn av rammer vedtatt av styret. Rammene gjennomgås og fornyes på årlig basis.

Nedenfor følger en oversikt over hvordan de enkelte risikoene innenfor markedsrisiko følges operativt.

Renterisiko

Formålet med konsernets styring av renterisiko er å sikre at konsernet til enhver tid har en kjent renterisikoeksponering og at denne er i samsvar med konsernets vedtatte risikovilje, gjeldende rammer på området og forventninger til fremtidig renteutvikling.

Renterisiko kan deles i følgende elementer:

- Basisrisiko; parallell skift i rentekurven
- Reprisingsrisiko/administrativ renterisiko
- Rentekurverisiko; ikke-parallell skift på rentekurven
- Spreadrisiko

Basisrisiko er den verdiendring på bankens eiendeler og gjeld som finner sted når hele rentekurven parallellforskyves. Denne risikoen er beregnet som effekten på de finansielle instrumentenes virkelige verdi av en renteendring hvor hele rentekurven forutsettes å parallellforskyve seg.

Administrativ renterisiko oppstår fordi det i praksis vil gå noe tid fra en renteendring inntreffer i markedet til banken har fått justert vilkårene på innskudd og utlån med flytende rente. Finansavtaleloven krever som hovedregel minimum seks ukers varslingsfrist ved renteøkning på utlån til personkunder, og 8 uker ved rentereduksjon på innskudd.

Rentekurverisiko er risikoen for at markedets prising av de enkelte utstedere ikke endrer seg tilsvarende som de underliggende referanserenter.

Spreadrisiko er virkningen av endringer i markedets risikopremie. Denne består av kreditt- og

likviditetsrisiko.

Aksjerisiko

Aksjerisiko måles i forhold til rammer for eksponering i aksjer, egenkapitalbevis eller andeler i aksjefond. Styring og oppfølging av risikoområdet tar utgangspunkt i vedtatt ramme for eksponering i omløpsaksjer i tillegg til retningslinjer gitt i lover og forskrifter om tillatt total eksponering. Risikoområdet dekker omløps- og anleggsaksjer som ikke er av strategisk karakter. Aksjer i selskap som vurderes som strategiske posisjoner for SpareBank1 BV er vurdert under eierrisiko.

Valutarisiko

Valutarisiko måles ut fra samlet brutto- og nettoposisjon i valuta og nettoposisjon i ulike valutasorter. SpareBank1 BV er ikke valutabank og er som en følge av dette i hovedsak eksponert mot valutarisiko ved begrensede kontante valutabeholdninger som ligger i hver enkelt lokalbank. Alle valutaeksponeringer på finans/fundingområdet skal swappes til norske kroner i henhold til styrebeslutning (bankens likviditetsstrategi). Konsernet er indirekte eksponert for i hovedsak valutarisiko gjennom garanti overfor Sparebank 1 SMN på NOK 900 mill. Pr 31.12 2016 var kr 206 mill av garantien i bruk overfor SpareBank1 BVs kunder som har etablert valutalån, valuta-/rentederivater, remburser, internasjonale garantier.

Derivater

I bankens treasuryvirksomhet inngår derivatavtaler hovedsaklig i forbindelse med handel av underliggende lån eller obligasjonsinvesteringer ut fra sikrings- eller risikostyringshensyn. Avtaler inngås kun med kredittgodkjente motparter. Banken har ingen tradingportefølje av derivater. Bankens derivater består av renteswapper.

Rammer, overvåkning og rapportering

Plassering i rentebærende papirer styres av en ramme for maksimal eksponering, samt rammer for eksponering pr utsteder. Løpende overvåkning og oppfølging i forhold til rammer foretas av controller i økonomiavdelingen. Rammebrudd rapporteres til styret og adm.dir. Eventuelle meldinger om brudd vil bli registrert i taps- og hendelsesdatabase. Finansavdelingen rapporterer månedlig eksponering opp mot vedtatte rammer til styret og ledelsen. I månedsrapporten presenteres også stresstester knyttet til likviditetsområdet. Avdeling for risikostyring utarbeider uavhengig rapportering av de ulike områdene innenfor markedsrisiko til styret og ledelsen.

Porteføljeinformasjon

Nedenfor vises porteføljeinformasjon knyttet til markedsrisikoområdet:

Renterisiko for alle renteposisjoner kan uttrykkes ved å se på endringen i verdien på renteinstrumentene ved en parallell endring på 2 %. Tabellen til nedenfor viser effekten av nevnte renteendring for basisrisiko og rentekurve risiko.

Renterisiko basis ved 2% endring	2016
Obligasjoner og andre verdipapirer	-56,9
Fastrenteutlån til kunder	-53,4
Utlån til kunder (ikke fastrente)	-45,6
Annen plassering	-6,2
Fastrenteinnskudd til kunder	5,7
Innskudd til kunder	35,7
Sertifikatlån	0
Obligasjonslån	103,6
Annen finansiering og plassering	5,9
Derivater	-18,3
Sum	-29,7

Renterisikokurven ved 2% endring	
0-3 mnd	-5,2
3-12 mnd	-0,6
1-3 år	-1
3-5 år	-19
over 5 år	-3,9
Sum	-29,7

Tabellen under viser konsernets eksponeringen fordelt på ratingklasser som er utgangspunkt for beregning av spreadrisiko.

Rating Rammer	'Markedsverdi	Eksponering i % av portefølje	Eksponering i % av alle papirer
Handelsportefølje	178.519.380	100 %	6 %
A-	5.000.836	3 %	0 %
BBB+	85.073.527	48 %	3 %
BBB	25.038.430	14 %	1 %
BBB-	38.782.743	22 %	1 %
BB+	24.623.844	14 %	1 %
Likvidtetsportefølj	2.871.356.144	100 %	93 %
AAA	2.372.155.204	83 %	77 %
AA+	428.245.950	15 %	14 %
AA	19.977.715	1 %	1 %
AA-	36.033.841	1 %	1 %
A-	14.943.434	1 %	0 %
Felleskontrollerte :	27.113.927	100 %	1 %
A-	15.286.694	56 %	0 %
BBB	11.827.233	44 %	0 %
Totalsum	3.076.989.451		

Nedenfor presenteres oversikt over derivater pr 31.12.2016

Sikring av bank og kunderelaterte eiendeler			
Kontraktssum	Virkelig verdi 31.12.2016		
31.12.2016	Eiendeler	Gjeld	(Hele tusen kroner)
			Derivater - sikring
3.090.500	27.366	54.388	Derivater til virkelig verdi
3.090.500	27.366	54.388	Sum derivater til virkelig verdisikring

SpareBank1 BV klassifiserer aksjer innenfor kategoriene virkelig verdi og tilgjengelig for salg. Verdipapirer som kan måles pålitelig og som rapporteres internt til virkelig verdi klassifiseres til virkelig verdi over resultatet. Dersom det ikke finnes et aktivt marked for en finansiell eiendel (eller eiendelen er unotert), kan konsernet beregne virkelig verdi ved bruk av ulike verdsettelsesmodeller. Dersom eiendelen ikke lar seg måle pålitelig, vurderes kostpris som mest pålitelig tilnærming. Utvikling i volumer i de ulike kategoriene er vist nedenfor.

Aksjer og andeler	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Kortsiktige plasseringer	66.222	65.883	66.000	77.391	78.904	80.100	112.490
Langsiktige plasseringer	290.855	328.138	417.526	485.705	496.147	605.395	616.824
SUM	357.077	394.021	483.526	563.096	575.051	685.495	729.314

For spesifikasjon av postene vises det til note 27 i offisielt regnskap for 2016.

Metodikk og vurderingskriterier i Pilar 1

Markedsrisiko er beregnet etter regelverket fastsatt i Kapitalkravsforskriftens kapittel 32 - posisjonsrisiko for egenkapital og gjeldsinstrumenter. Beregningsgrunnlaget for kapitalbehovet har basis i markedsverdien på de enkelte instrumentene multiplisert med angitte risikovekter fastsatt i forskriften.

Modellbeskrivelse og anvendelse Pilar 2

Konsernet har ved beregning av Pilar 2- tillegg for markedsrisiko lagt til grunn beregningsmetodikk angitt i Finanstilsynets rundskriv nr. 12/2016. Kapitalbehovet beregnes med utgangspunkt i enkle stresstester for de enkelte delelementene. Kapitalbehovsberegningene tar utgangspunkt i styrevedtatte rammer for eksponering.

Operasjonell risiko

Operasjonell risiko er risikoen for tap som følge av utilstrekkelige eller sviktende interne prosesser eller systemer, menneskelige feil eller eksterne hendelser.

Operasjonell risiko omhandler risikoen for tap som følge av:

- Menneskelige faktorer:
Brudd på rutiner / retningslinjer, manglende kompetanse, uklar strategi, policy eller rutiner, samt interne misligheter
- Systemer:
Svikt i IKT og øvrige systemer
- Eksterne årsaker:
Kriminalitet, bedragerier, naturkatastrofer, andre eksterne årsaker

Styring og kontroll

Operasjonell risiko er en risikotype konsernet i størst mulig grad ønsker å ha god kontroll på. Ved oppbygging av internkontroll benyttes risiko-, konsekvens- og sannsynlighetsvurderinger for å fastsette nivå på kontrollomfanget. Operasjonell risiko styres gjennom et eget rammeverk tilknyttet en kvalitetsmodell. Kvalitetsmodellen består av følgende elementer:

- En årlig vurdering av strategiske risikoer og risikoer knyttet til de ulike forretnings- og støtteprosesser. Denne vurderingen danner grunnlaget for fastsettelse av forbedrings- og kontrolltiltak relatert til de identifiserte risikoer. I tillegg har konsernet etablert egne prosedyrer for risikovurderinger i forbindelse med implementering av nye produkter og systemer og i de tilfeller konsernet ønsker å gå inn i nye forretnings- og / eller markedsområder.
- En årlig lederbekreftelse av internkontrollen der det rapporteres fra lederne i organisasjonen om status knyttet til internkontrollen innenfor den enkelte organisatoriske enhet. Bekreftelsen danner grunnlaget for forbedringstiltak på de ulike virksomhetsområdene. Det er etablert en compliance funksjon som skal arbeide aktivt med å forbedre internkontrolltiltak og påse etterlevelse av eksternt og internt rammeverk.

I tillegg foretas en løpende gjennomgåelse av anbefalinger fra intern revisor, ekstern revisor og tilsynsmyndigheter som grunnlag for implementering av forbedringstiltak.

Konsernet har etablert og tatt i bruk en internkontrolloppfølgingsdatabase for å sikre etterlevelse av besluttede tiltak. Videre har konsernet implementert en egen taps- og hendelsesdatabase for registrering av uønskede hendelser.

Metodikk og vurderingskriterier Pilar 1

Beregningsgrunnlaget i basismetoden er 15 % av gjennomsnittlig inntekt de tre siste år beregnet ved regnskapsårets slutt. Inntektspostene som medtas i beregningsgrunnlaget følger av § 42-1 (3) i kapitalkravsforskriften.

Modellbeskrivelse og anvendelse Pilar 2

Kapitalbehovet er beregnet med utgangspunkt i basismetoden i Pilar 1. Beregningsgrunnlaget i basismetoden er 15 % av gjennomsnittlig inntekt de tre siste år beregnet ved regnskapsårets slutt. I tillegg gjøres en skjønsmessig vurdering av ytterligere kapitalbehov for å dekke operasjonell risiko utover minstekravet i henhold til Pilar 1.

Likviditetsrisiko

Definisjon

Risikoen for at konsernet ikke klarer å finansiere økninger i eiendelene og innfri sine forpliktelser eller evner å finansiere eiendeler (inkl ønsket vekst) uten vesentlige økte kostnader. Nivået på bankens ansvarlige kapital vil være en sentral forutsetning for å kunne tiltrekke seg nødvendig funding til enhver tid.

Styring og kontroll

Strategi for likviditetsstyring er førende for styringen av likviditetsrisikoen i SpareBank1 BV. Det er satt rammer for netto likviditetsbehov i ulike tidsintervaller, krav til langsiktighet i finansieringen, størrelsen på likviditetsreserver og lengden på den tidsperioden konsernet skal være uavhengig av å hente ny finansiering fra penge- og kapitalmarkedet. Likviditetsstrategien revideres minst årlig av konsernets styre. I tilknytning til strategien er det etablert en egen beredskapsplan og en beredskapsgruppe som skal håndtere urolige likviditetssituasjoner.

Det benyttes stresstester som analyserer konsernets likviditetsmessige sårbarhet i perioder uten tilgang på ekstern funding (se nedenfor). Finansavdelingen har ansvaret for likviditetsstyringen, mens avdeling for risikostyring har ansvaret for uavhengig overvåkning og rapportering av utnyttelse av rammer i henhold til likviditetsstrategien.

Modellbeskrivelse og anvendelse

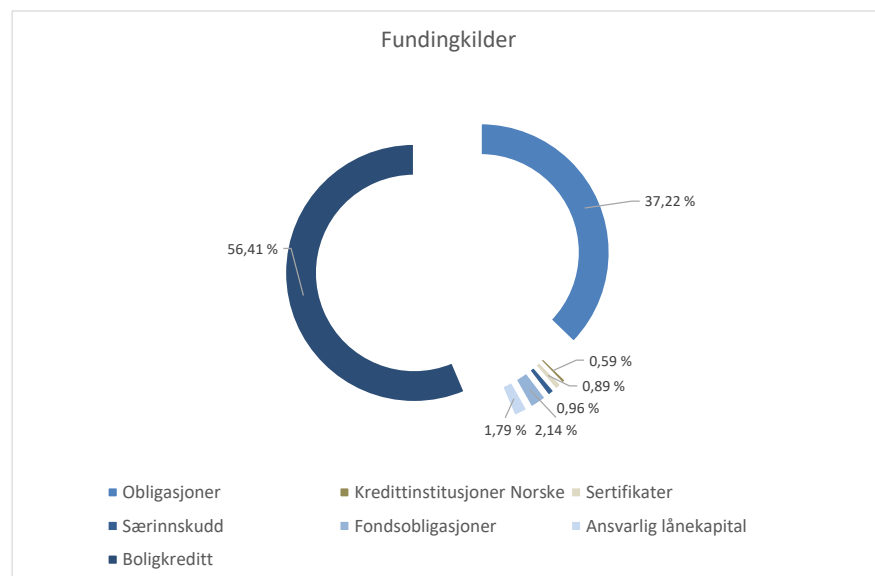
Likviditetsrisiko er definert som risikoen for at tilbydere av likviditet ikke kan eller vil tilby likvider til banken, eventuelt kun til en pris som er vesentlig høyere enn normale markedsvilkår. En slik situasjon kan oppstå ved at banken får en svekket kredittverdighet (opplevd og/eller faktisk), eller at markedet for likviditet slutter å fungere på en tilfredsstillende måte. Likviditetsrisiko handler derfor ikke først og fremst om å ha tilstrekkelig kapitalbase for å tåle tap, men å ha tilstrekkelig likvide midler til å dekke inn de forpliktelser som kommer til forfall i en kriseperiode. Denne risikoen håndteres ved å sette rammer nevnt under styring og kontroll.

Likevel vil det i en likviditetskrise kunne påløpe tap som konsernet må ha evne til å tåle. Konsernets kapitalberegning er basert på å beregne den merpris en vil måtte påregne å betale i et marked som i en tidsperiode ikke er velfungerende eller at banken i en periode har fått svekket sin tillit i markedet.

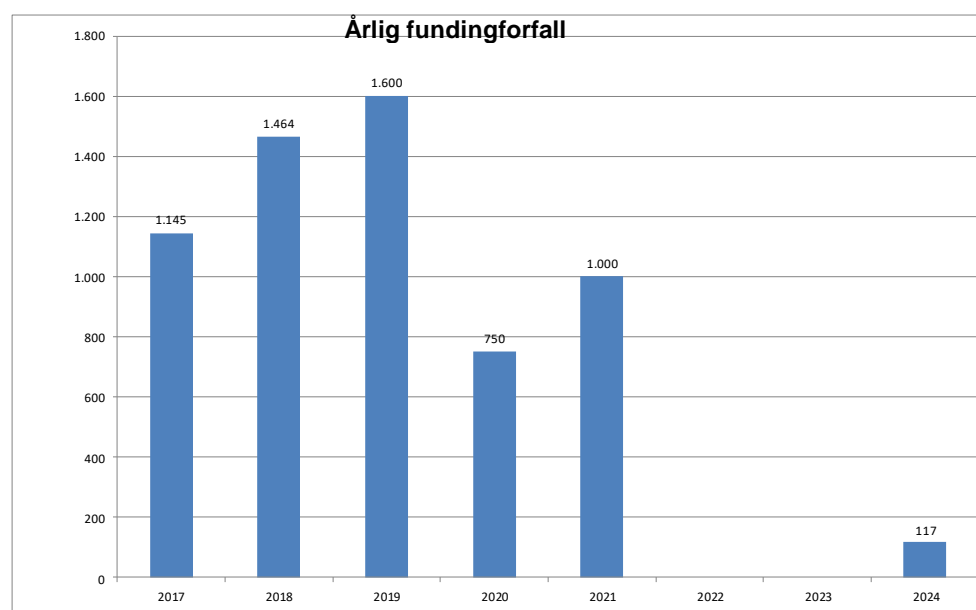
Diversifiserings- og forfallstruktur

Likviditetsrisikoen reduseres gjennom spredning av innlånene på ulike markeder, innlånskilder, instrumenter og løpetider. Figuren til høyre illustrerer spredningen i konsernets innlånskilder med unntak av ordinære kundeinnskudd pr 31.12.2016. Totale innlån ekskl meglende innskudd utgjør 5,9 milliarder kroner ved utgangen av 2016. Banken har overført 8,1 milliarder kroner til SpareBank1 Boligkreditt AS pr 31.12.2016, dette tilsvarer ca 0,4 mrd økning ift hva som var overført ved utgangen av 2015. Totalt utgjør innlån og volum overført til boligkredittselskapet 14 milliarder kroner.

Innlån i det norske obligasjonsmarkedet utgjør pr 31.12.2016 ca kr 5,5 milliarder og står for i overkant av 37 % av samlet innlån (inklusive volum overført SpareBank 1 Boligkreditt AS).

Av det totale innlånsvolumet på 5,9 milliarder kroner forfaller 1,1 milliarder kroner i løpet av 2017. Figuren til høyre viser innlånsporteføljens forfallstruktur pr 31.12.2016:

Informasjon om innskuddsdekning

Innskudd fra kunder er konsernets viktigste finansieringskilde. Innskuddsdekning, målt som innskudd i prosent av brutto utlån ekskl. overført volum til Boligkreditt, utgjorde 77 % ved utgangen av 2016. Innskuddsdekning inkl Boligkreditt utgjør 54,2 % pr 31.12.2016 mot 52,4 % ved utgangen av 2015.

Informasjon om overføring av lån til SpareBank 1 Boligkreditt AS

SpareBank 1 BV overfører utlånsvolumer til SpareBank1 Boligkreditt AS som en del av bankens finansieringsstrategi. Lån overført til SpareBank 1 Boligkreditt AS er sikret med pant i bolig innenfor 75 % av omsetningsverdi. Overførte lån er juridisk eid av Sparebank 1 Boligkreditt AS og SpareBank 1 BV har, utover forvaltningsrett og rett til å overta helt eller delvis nedskrevne lån, ingen rett til bruk av lånene. SpareBank1 BV forestår forvaltningen av overførte utlån og mottar en provisjon som baseres på avkastningen på utlånene banken har overført fratrukket kostnadene i

selskapet.

SpareBank 1 Boligkreditt AS er eid av sparebanker som inngår i SpareBank 1-Alliansen. SpareBank 1 BV har per 31. desember 2016 en eierandel på 4,48 % i selskapet. Hensikten med kredittforetaket er å sikre bankene i Alliansen stabil og langsiktig finansiering av boliglån til konkurransedyktige priser. Obligasjonene til SpareBank 1 Boligkreditt AS har en rating på Aaa og AAA fra henholdsvis Moody's og Fitch.

Overføringene av lån påvirker risikoprofilen til bankens gjenværende utlånsportefølje. Det er satt risikostrategiske rammer for hvor stor andel av utlånsporteføljen som kan overføres kredittforetaket. Ved utgangen av desember 2016 er bokført verdi av overførte utlån 7,9 milliarder kroner. Mottatt vederlag for lån overført fra SpareBank 1 BV til SpareBank 1 Boligkreditt AS tilsvarer nominell verdi på overførte utlån.

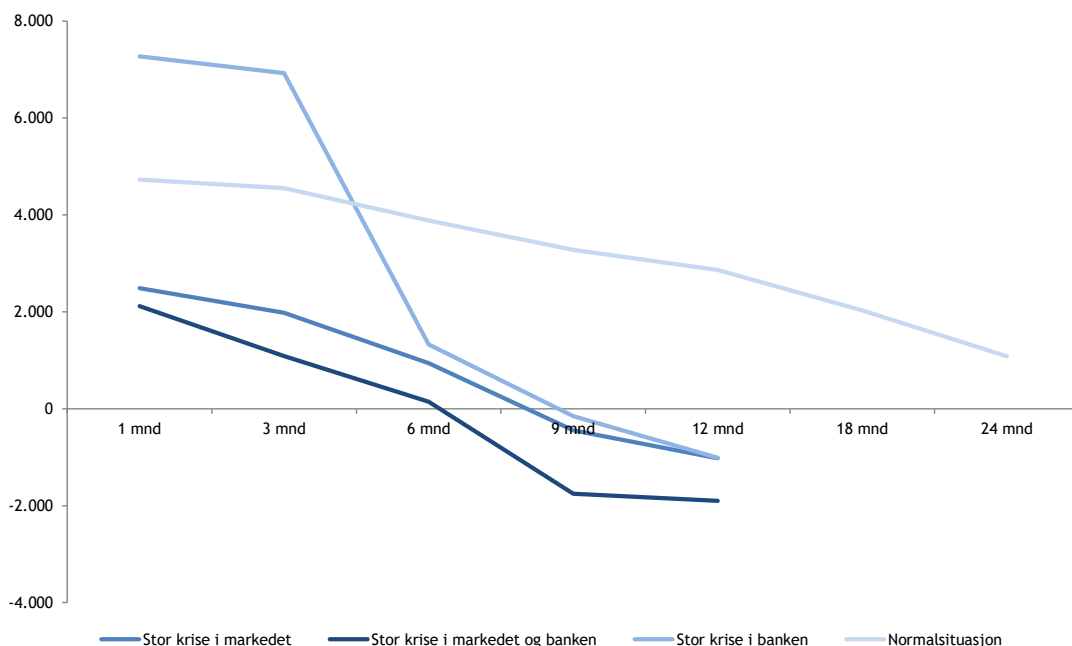
SpareBank 1 BV har, sammen med de andre eierne av SpareBank 1 Boligkreditt AS, inngått avtale om etablering av likviditetsfasilitet for SpareBank 1 Boligkreditt AS. Dette innebærer at bankene har forpliktet seg til å kjøpe boligkredittobligasjoner begrenset til en samlet verdi av de til enhver tid neste tolv måneders forfall i foretaket. Hver eier hefter prinsipielt for sin andel av behovet, subsidiært for det dobbelte av det som er det primære ansvaret i henhold til samme avtale. Obligasjonene kan deponeres i Norges Bank og medfører således ingen vesentlig økning i risiko for banken. SpareBank 1 Boligkreditt AS holder etter sine interne retningslinjer likviditet for de neste 12 måneders forfall. Denne trekkes fra ved vurderingen av bankenes ansvar. Det er derved kun dersom foretaket ikke lenger har likviditet for de neste 12 måneders forfall at SpareBank 1 BV vil rapportere noe engasjement knyttet til denne likviditetsfasiliteten.

Eierne av SpareBank 1 Boligkreditt AS har inngått en aksjonæravtale. Avtalen innebærer blant annet at bankene skal bidra til at SpareBank 1 Boligkreditt AS kjernekapitaldekning minst utgjør 9 % for 2016, og med et krav om å tilføre kjernekapital om den faller til et lavere nivå. SpareBank 1 Boligkreditt AS har interne retningslinjer om kjernekapitaldekning på minst 12,3 %. Ut fra en konkret vurdering har SpareBank 1 BV valgt ikke å holde kapital for denne forpliktelsen, fordi risikoen for at banken skal bli tvunget til å bidra anses som svært liten. Det vises i den forbindelse til at det finnes en rekke handlingsalternativer som vil være aktuelle dersom en slik situasjon skulle inntreffe.

Likviditetsutvikling og stresstester

Likviditetsreserven utgjorde pr 31.12.2016 kr 8,3 mrd, og består av kontanter, innskudd i og deponerbare papirer i Norges Bank, samt tilrettelagte lån for salg til SpareBank 1 Boligkreditt AS.

Figuren viser analyser av likviditetsbuffer under normalsituasjon og ulike stress scenarioer.

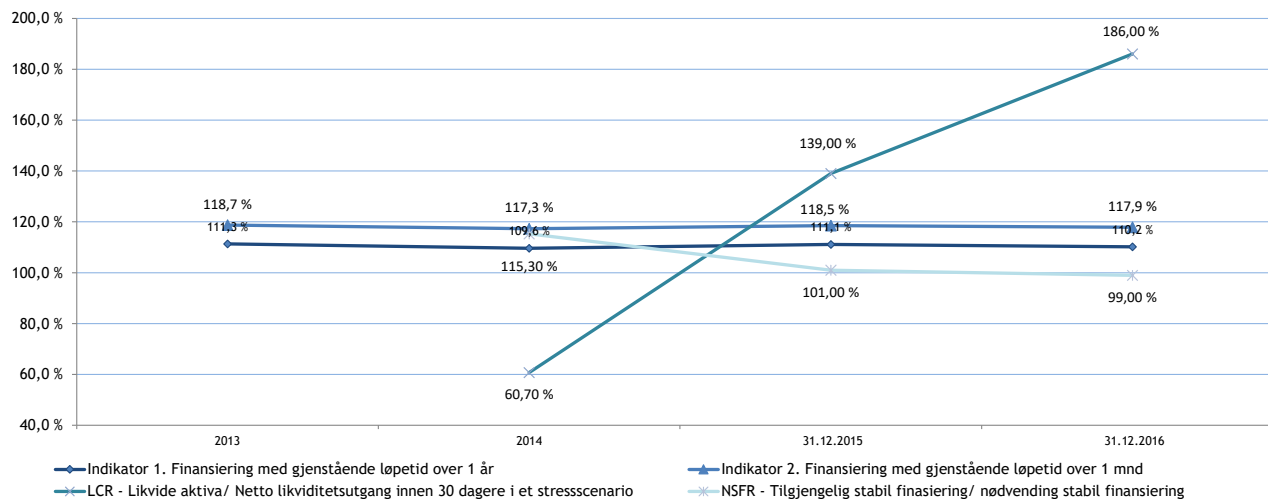
Likviditetsstrategien forutsetter at konsernet skal kunne opprettholde ordinær drift i 12 måneder uten tilførsel av eksternt likviditet. Pr 31.12.2016 hadde konsernet reserver som under gitte stresstest-forutsetninger var store nok til å fortsette normal drift i over 24 mnd. uten tilførsel av eksternt kapital. Strategien sier videre at banken skal kunne leve i 3 mnd. i en beregnet stress-situasjon ved stor krise i banken og markedet. Konsernet var pr 31.12.2016 godt innenfor denne målsettingen. Bakgrunnen for at stresstesten viser en høyere likviditetsbuffer under scenarioet stor krise i banken enn ved stor krise i markedet, er at likviditetstilgang knyttet til portefølje av klargjorte lån for overføring til Boligkreditselskapet forutsettes å være mulig å hente ut når det ikke er krise i markedet.

Nedenfor følger en oppsummering av hvilke hovedparametere som stresstestes i de ulike scenarioene:

- 15 største innskudd
- Volum innskudd med saldo over 2 mill. kr
- Volum innskudd under 2 mill. kr
- Markedsverdi av likviditetsporteføljen
- Økning av trekk på innvilgede rammer og kreditter
- Påvirkning i vekstbilde for kreditt- og innskuddsvolum
- Utvikling i overførte volumer til SpareBank1 Boligkreditt AS

Likviditetsindikatorer

Bankens likviditetsstrategi angir rammene for likviditetsindikatorverdiene. Gjeldende rammer vedtatt for 2016 og angir minimumsnivå i henhold til Finanstilsynets definisjoner for indikator 1 på 105 % og indikator 2 på 115 %. Figuren viser utvikling i Likviditetsindikatorer angitt av Finanstilsynet for de siste årene.

Beregning av kapitalbehov Pilar II for likviditetsrisiko

Beregning av risikostjustert kapital tar utgangspunkt i risikoen for merkostnader ved konsernets finansiering gjennom en stresset markedsituasjon.

Eierrisiko

Definisjon

Risiko for tap på strategiske eierinteresser i andre selskaper, knyttet til den risiko som det enkelte selskap påtar seg i sin drift, så vel som risikoen for at det må tilføres ny kapital i ett eller flere av disse selskapene.

I tillegg til egne datterselskap EiendomsMegler 1 BV AS, SpareBank1 Regnskapshuset AS og Imingen Holding AS har konsernet eierinteresser i SpareBank1 Boligkreditt AS og SpareBank1 Næringskreditt AS samt direkte og indirekte eierinteresser i SpareBank 1 Gruppen AS, SpareBank1 Markets, SpareBank1 Kredittkort, SpareBank1 1 SMN Finans, Sparebank 1 Mobilbetaling AS og i Bankinvest I AS der det beregnes kapital knyttet til en eierrisiko.

Styring og kontroll

Styring og kontroll tilknyttet investeringene i allianseselskapene ivaretas i hovedsak gjennom styrerepresentasjon via SamSpar- samarbeidet.

Beregning av kapitalbehov Pilar II

Kapitalbehovet knyttet til eierposter beregnes med utgangspunkt i SpareBank1 BVs eierandel av det enkelte selskaps egne beregnede kapitalbehov.

Konsolidering

SpareBank1 BV legger vekt på at alle selskaper i konsernet har tilfredsstillende kapitalisering til enhver tid. Det er ikke lagt begrensning på styrets mulighet til å overføre kapital mellom morbanken og datterselskapene utover det som følger av regulatoriske og andre lovbestemte begrensninger. Det foreligger heller ingen vedtektsfestede bestemmelser med denne type begrensning. Det søkes i forbindelse med inngåelse av avtaler med andre parter at begrensning knyttet til styrets adgang til å overføre kapital som nevnt ovenfor ikke etableres. Denne problemstillingen er mest aktuell i forbindelse med innlånsavtaler og eventuelle andre avtaler med leverandører eller offentlig myndighet. Konsernet er ikke kjent med at det foreligger slike begrensninger utover hva som følger av rammelovgivningen.

I likhet med investering i datterselskapene har SpareBank 1 BV strategisk interesse av å ta del i virksomheten knyttet til samarbeidet i SpareBank 1 alliansen. Konsernet har indirekte eierandeler i SpareBank 1 Gruppen AS (1,52 %) og BN Bank ASA (2,92 %), samt direkte eierandel i SpareBank

1 Boligkreditt AS (4,48 %), SpareBank 1 Næringskreditt AS (2,16 %), SpareBank 1 Kredittkort AS (5,41 %), SpareBank1 SMN Finans AS (4,98%), SpareBank 1 Verdipapirservice AS (6,30 %) og SpareBank 1 Mobilbetaling AS (3,42%). SpareBank 1 BV er opptatt av i så liten grad som mulig, å inngå avtaler som innebærer en begrensning på eierbankenes mulighet til å overføre kapital til disse selskapene.

Oppstilling i tabellen "Konsolideringsgrunnlag" viser forskjellen i konsolideringsgrunnlaget ved konsolidering etter regnskapsreglene og ved konsolidering for kapitaldekningsformål.

Konsolideringsgrunnlag

Konsoliderte selskaper	Type	Forretnings-Adresse	Eierandel/ Stemmeandel	Anskaffet	Konsolideringsmetode	
					Regnskaps- formål	Kapitaldekn- formål
SpareBank 1 BV	Mor	Sandefjord				
EiendomsMegler 1 BV AS	Datter	Sandefjord	100 %	Jan 2000	Full konsolid.	Full konsolid.
SpareBank 1 Regnskapshuset BV AS	Datter	Drammen	100 %	Sept 2012	Full konsolid.	Full konsolid.
Imingen Holding AS	Datter	Kongsberg	100 %	Nov 2006	Full konsolid.	Full konsolid.
- Imingen Sandefjord AS	Datter-datter	Drammen	100 %	Des 2015	Full konsolid.	Full konsolid.
- Imingen Kongsberg AS	Datter-datter	Drammen	100 %	Des 2015	Full konsolid.	Full konsolid.
- Imingnen Horten AS	Datter-datter	Drammen	100 %	Des 2015	Full konsolid.	Full konsolid.
Tilknyttede og felleskontrollerte selskaper						
Samarbeidende SB Bankinvest 1 AS (Eierandel i BN Bank AS)	FKV ¹⁾	Oslo	14,6%	2008	EK-metode	Ikke konsolid.
Samarbeidende Sparebanker AS (Eierandel i SpareBank1 Gruppen AS)	FKV ¹⁾	Oslo	7,82%	1996	EK-metode	Ikke konsolid.
Eiendomsmegler 1 Næringsmegling Vestfold AS	FKV ¹⁾	Sandefjord	50 %	Mars 2016	EK-metode	Ikke konsolid.

1) Felleskontrollert selskap

2) Tilknyttet selskap

Kapitalbehov Pilar 1 for eierrisiko

Kapitalbehov for eierrisiko beregnes i Pilar 1 gjennom fradrag i ansvarlig kapital i tråd med beregningsforskriftens §§ 17,18 og 20.

Beregning av kapitalbehov Pilar 2 for eierrisiko

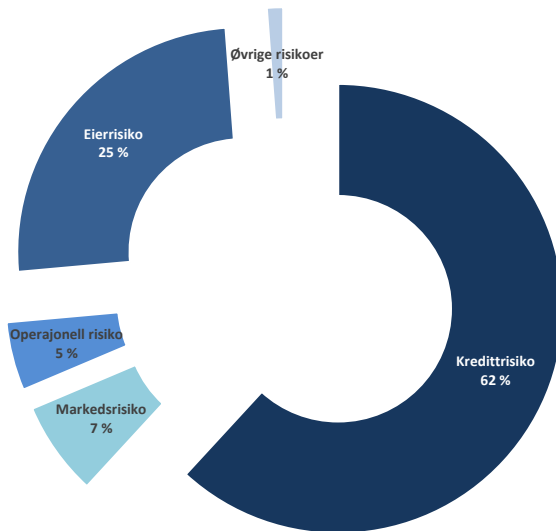
Konsernet benytter som utgangspunkt for intern kapitalbehovsberegning omregnet kapitalbehov for eierrisiko basert på fradragsberegningen i Pilar 1. Denne størrelsen vurderes mot internt estimert verdifall på investeringene i en krevende økonomisk situasjon samt at det gjøres et tillegg for kapitalbehov for planlagte emisjoner.

5 BEREGNET ØKONOMISK KAPITAL – PILAR 2

Beregnet økonomisk kapital beskriver hvor stort kapitalbehov konsernet mener å måtte ha for å dekke den faktiske risikoen i dag og konsernet strategiske initiativ i 2017. Det er fastsatt at den økonomiske kapitalen skal dekke 99,9 prosent av mulige uventede tap i løpet av ett års horisont. Det er lagt til grunn statistiske metoder for beregning av økonomisk kapital tilknyttet kredittrisiko, og kvalitative metoder kombinert med stresstester for de fleste øvrige typer risikoer.

På grunn av fusjon mellom SpareBank 1 BV og SpareBank 1 NT er prosessen med utarbeidelse

av kapitalbehovsberegninger forskjøvet og foreligger ikke ferdigstilt på rapporteringstidspunktet pr 31.12.2016. Det vises derfor til beregninger for 2016 som viser fordeling av vurdert behov for økonomisk kapital i de ulike risikogrupperne. Det forventes ikke at det fremkommer vesentlige forskjeller i fordeling av de ulike risikogrupperne ved beregninger for 2017. Av figuren som viser fordeling for 2016 fremgår det at kredittrisiko utgjorde 62 % av samlet risiko, mens eierrisiko utgjorde 25 % disse risikoene utgjorde til sammen 87 % av samlet beregnet kapitalbehov for konsernet i 2016.

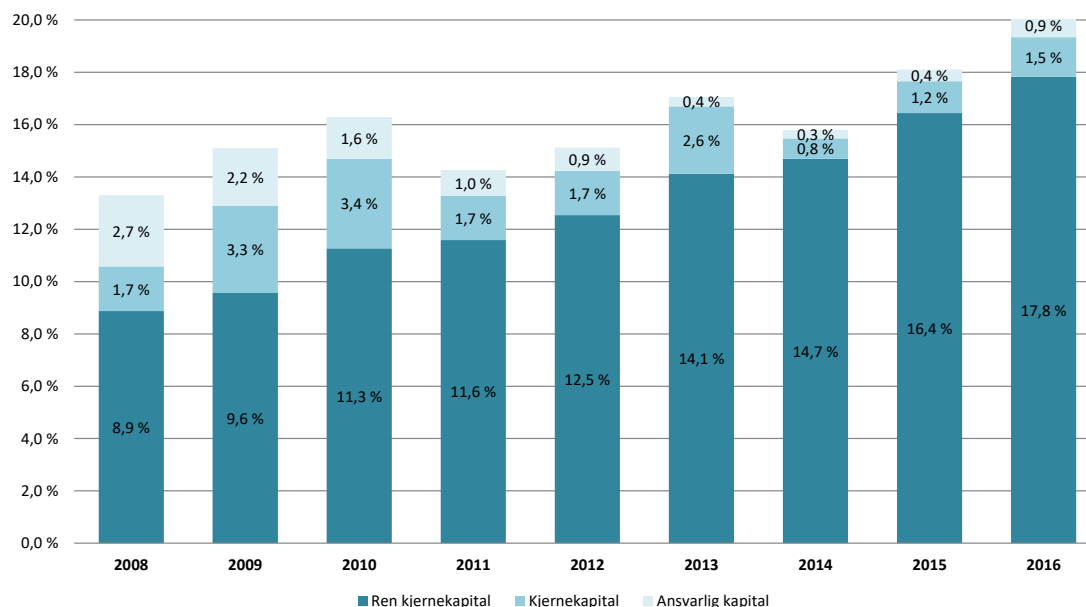
Konsernet har en tilfredsstillende soliditet ved utgangen av 2016 og vurderer basert på løpende oppfølging og prognoser å ha tilstrekkelig kapital til å gjennomføre strategisk initiativ og planer for 2017.

Vurderinger av økonomisk risiko og kapitalbehovsberegninger vil alltid være beheftet med usikkerhet.

6 REGULATORISK KAPITALDEKNING - PILAR 1

Konsernet har god soliditet ved utgangen av 2016 også sett opp mot regulatoriske krav. Det ble gjennomført fusjon mellom SpareBank 1 BV og SpareBank 1 Nøtterøy Tønsberg i 2016. Basert på prognoser og vedtatt strategi er det estimert at konsernets soliditet er på et tilfredsstillende nivå for 2017.

SpareBank 1 BV har i perioden 2008 til 2016 styrket ren kjernekapital betydelig. Ved utgangen av 2016 er ren kjernekapitaldekning på 17,8 %, mot tilvarende 8,9 % ved utgangen av 2008. Det gjøres oppmerksom på at tallene ikke er fullt ut sammenlignbare som følge av regulatoriske endringer i beregningsmetodikk.

Den ansvarlige kapitalen i SpareBank1 BV består av ren kjernekapital, kjernekapital og tilleggs kapital som er beregnet i henhold til kapitalkravforskriftens definisjoner. Detaljer knyttet til konsernets ansvarlige kapital er vist i oppstillingen nedenfor;

(tall i hele tusen)

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Ansvarlig kapital									
Eierandelskapital	233.387	233.387	233.387	280.073	280.073	280.073	280.073	321.336	321.363
Overkursfond	9.866	9.866	9.866	9.865	9.865	9.865	9.865	210.455	210.455
Ujævningsfond	20.961	36.245	58.258	18.166	38.068	64.077	73.920	88.517	126.038
Sparebankens fond ¹⁾	933.533	1.034.433	1.175.286	1.337.533	1.469.837	1.632.633	1.665.576	1.802.657	2.020.114
Fond for urealisert gevinst/ tap	18.932	24.051	10.984	8.284	21.511	38.524	13.436	35.963	11.557
Gavefond	6.948	18.635	26.414	10.185	14.226	19.892	17.624	18.012	15.312
Avsatt utbytte klassifisert som egenkapital		15.285	20.178	11.205	12.605	14.006	21.569	17.354	40.037
Annen EK (IAS - pensjoner)		0	0	0	0	-6.931	0	0	0
Sum balanseført egenkapital	1.223.627	1.371.902	1.534.373	1.675.311	1.846.185	2.052.139	2.082.063	2.494.293	2.744.876
¹⁾ Egenkapitaleffekt datterselskaper er hensyntatt i Sp.b.Fond, konsern									
Goodwill i balansen							-2.522	0	0
Verdjusteringer på aksjer og obligasjoner målt til virkelig verdi (AVA)							-4.715	-4.218	-4.327
Urealiserte gevinster							-37.084	0	0
Fradrag for ikke vesentlige eierandeler i finansiell sektor							-86.039	-174.307	-290.171
Utbytte avsatt til utdeling, klassifisert som egenkapital							-21.569	-17.354	-40.037
Sum ren kjernekapital							1.930.134	2.298.414	2.410.341
Fondsobligasjon	209.260	409.386	409.510	209.646	209.770	309.354	249.602	299.524	300.000
Andel av nullstilte uamortiserte estimatawik	12.170	12.170	0	0	0	0	0	0	0
Utsatt skatt, goodwill og andre immaterielle eiendeler	-63.999	-42.229	-32.929	-32.471	-36.704	-51.965	0	0	0
Urealiserte gevinster på aksjer, andeler og gr.f.bevis	-31.560	-43.229	-34.738	-32.037	-34.321	-56.846	0	0	0
Fradrag for ikke vesentlig eierandeler i finansiell sektor	-27.385	-76.504	-56.262	-126.786	-160.725	-183.501	-148.285	-129.316	-95.865
Medlemsinnskudd i kredittforeninger	825	1.950	1.350	0	0	0	0	0	0
Utbytte avsatt til utdeling, klassifisert som egenkapital		-15.285	-20.178	-11.204	-12.605	-14.006	0	0	0
Kapitaldekningsreserve	-30.729	-30.729	-44.386	-40.308	-43.895	-49.372	0	0	0
Sum kjernekapital	1.292.209	1.587.432	1.756.740	1.642.151	1.767.706	2.005.804	2.031.451	2.468.622	2.614.476
Tilleggs kapital utover kjernekapital									
Evigvarende ansvarlig kapital									
Tidsbegrenset ansvarlig kapital	374.280	358.154	274.738	274.866	299.834	249.585	249.585	249.792	249.895
Urealiserte gevinster på aksjer, andeler og gr.f.bevis klass:	3.897	9.123	4.943	2.814	4.755	14.891	2.661	0	0
Urealiserte gevinster på varige driftsmidler	10.305	10.330	10.689	10.689	10.689	10.689	10.689	0	0
Fradrag for ikke vesentlig eierandeler i finansiell sektor	-27.385	-76.504	-56.262	-126.786	-160.725	-183.501	-221.230	-187.110	-126.546
Kapitaldekningsreserve	-30.729	-30.729	-44.386	-40.308	-43.895	-49.372	0	0	0
Netto ansvarlig kapital	1.623.402	1.859.756	1.947.812	1.763.426	1.878.364	2.048.097	2.073.157	2.531.305	2.737.825
Risikoveid beregningsgrunnlag									
Eiendeler som ikke inngår i handelsporteføljen	11.521.925	11.053.886	10.520.945	10.962.714	11.670.888	11.309.276	11.738.519	12.560.129	12.142.474
Operasjonell risiko	881.675	973.638	1.000.338	1.018.537	1.018.535	1.036.850	972.519	1.057.732	1.023.448
Posisjonsrisiko i handelsporteføljen							372.753	328.521	326.312
CVA - tillegg (motpartsrisiko derivater)							46.288	32.591	26.063
Markedsrisiko		584.413	715.050	804.250	241.738	238.975	0	0	0
Fradrag i beregningsgrunnlaget	-193.287	-293.325	-278.984	-424.579	-507.703	-571.745	0	0	0
Totalt beregningsgrunnlag	12.210.313	12.318.613	11.957.350	12.360.922	12.423.458	12.013.356	13.130.080	13.978.974	13.518.297
Kapitaldekning	13,30 %	15,10 %	16,29 %	14,27 %	15,12 %	17,05 %	15,79 %	18,11 %	20,25 %
Kjernekapital	10,58 %	12,89 %	14,69 %	13,29 %	14,23 %	16,70 %	15,47 %	17,66 %	19,34 %
Ren Kjernekapital	8,87 %	9,56 %	11,27 %	11,59 %	12,54 %	14,12 %	14,70 %	16,44 %	17,83 %
Ren kjerne i kroner	1.110.334	1.254.550	1.403.492	1.559.291	1.718.660	1.879.951	1.930.134	2.298.414	2.410.341

Beregninger av ren kjernekapital, kjernekapital og kapitaldekning er gjennomført i tråd med Beregningsforskriften for ansvarlig kapital § 20, hvor overgangsregler for perioden 2014-2018 er angitt.

Kapitalkrav

Taloppstillingen nedenfor viser krav til ansvarlig kapital i 2016 – regulatorisk og etter internt vedtatte rammer for 2016 basert på faktisk beregningsgrunnlag ved utgangen av 31.12.2016.

	Beregningsgrunnlag 31.12.2016	Minimumskrav 8 %	Bevaringsbuffer 2,5 %	Bufferkrav systemrisiko 3 %	Bufferkrav motsyklisk 1,5 %	Pilar 2 tillegg 2,1 %	sum regulatorisk krav ved utgangen av 2016 15,0 %	Internt beregnet bufferkrav over regulatorisk for 2016 0,9 %	Sum internt krav til ansvarlig kapital ved utgangen av 2016 18,0 %
Engasjementskategorier kredittrisiko									
Lokale og regionale myndigheter	2.200	176	55	66	33		330	20	396
Institusjoner	353.646	28.292	8.841	10.609	5.305		53.047	3.183	63.656
Foretak	2.010.945	160.876	50.274	60.328	30.164	162.220	301.642	18.099	361.970
Massemarked	1.311.353	104.908	32.784	39.341	19.670		196.703	11.802	236.044
Pantsikkerhet i bolig- og fritidseiendom	4.954.614	396.369	123.865	148.638	74.319		743.192	44.592	891.831
Pantsikkerhet i næringsseiendom	2.685.705	214.856	67.143	80.571	40.286		402.856	24.171	483.427
Forfalte engasjement	66.429	5.314	1.661	1.993	996		9.964	598	11.957
Høyrisiko engasjementer	1.247	100	31	37	19		187	11	224
Obligasjoner med porteføljepant	182.727	14.618	4.568	5.482	2.741	121.665	27.409	1.645	32.891
Fordringer på institusjoner og foretak m kort rating	89.643	7.171	2.241	2.689	1.345		13.446	807	16.136
Egenkapitalposisjoner	311.284	24.903	7.782	9.339	4.669		46.693	2.802	56.031
Øvrige engasjement	172.681	13.814	4.317	5.180	2.590		25.902	1.554	31.083
Kredittrisiko totalt	12.142.474	971.398	303.562	364.274	182.137	162.220	1.821.371	109.282	2.185.645
Operasjonell risiko	1.023.448	81.876	25.586	30.703	15.352	0	153.517	9.211	184.221
Posisjonsrisiko i handelsporteføljen	326.312	26.105	8.158	9.789	4.895	121.665	48.947	2.937	58.736
CVA tillegg (motpartsrisiko derivater)	26.063	2.085	652	782	391		3.909	235	4.691
Sum	13.518.297	1.081.464	337.957	405.549	202.774	283.884	2.027.745	121.665	2.433.293
Netto ansvarlig kapital pr 31.12. 2016	2.737.825								
	20,3 %								

Av tabellen ser en at konsernet ved utgangen 2016 har en kapitaldekning på 20,25 % og fyller derved ved utgangen av 2016 internt krav for kapitaldekning satt til 18%. Banken er kapitalisert over myndighetsfastsatte og interne mål, og har buffer for handlingsrom.

SpareBank 1 BV soliditetsmål

SpareBank1 BVs overordnede strategiske mål skal underbygge en moderat til lav risikoprofil. Konsernets soliditet uttrykkes gjennom den regulatoriske kapitaldekningen og gjennom en intern vurdering av kapitalbehov (ICAAP – prosessen). Ved fastsettelse av kapitalnivået tas det hensyn til:

- Makrosituasjonen
- Konsernets strategiske mål bilde
- Vedtatt risikovilje og herunder internt beregnet kapitalbehov (ICAAP)
- Funding- og egenkapitalmarkedets krav til kapitalnivå
- Myndighetskrav til soliditet/kapitaldekning.

Hovedmål for konsernets soliditet er definert som;

- Målsatt nivå for ren kjernekapital skal over tid ligge 1 % over myndighetskrav til systemviktige banker.

Vedtatte interne målsettinger for soliditet for 2017;

- Ren kjernekapital dekning: 15 %
- Kjernekapital dekning: 16 %
- Kapitaldekning: 18 %
- Leverage ratio (LR) 7 % (se nedenfor)

I perioder med alvorlig økonomisk tilbakeslag er intern målsatt minimumsnivå for ren kapitaldekning Pilar I fastsatt 12 %.

Leverage ratio (LR) – uvektet kjernekapitalandel

Pr 31.12.2016 (31.12.2015) ble LR- uvektet kjernekapitalandel beregnet til:

LR- Uvektet kjernekapitalandel (kapital som kvalifiserer som kjernekapital) 9,97 % (9,67%).

LR- Uvektet kjernekapitalandel (inkludert kjernekapital omfattet av overgangsreglene) 10,32% (10,22%)

Det er satt et internt måltall i 2017 for LR på 7 % (LR – kapital som kvalifiserer som kjernekapital). Måltallet vil bli gjenstand for revisjon etter hvert som en får mer erfaring med måltallet og hvilket nivå som etablerer seg i det norske bankmarkedet.

7 SAMMENLIGNING AV REGULATORISK OG BEREGNET ØKONOMISK KAPITALBEHOV

SpareBank1 BVs kapitaldekningsmål for 2016 uttrykkes gjennom et internt mål for den regulatoriske kapitaldekningen på 18 %, kjernekapital 16 % og ren kjernekapital 15 %. Målsettingene skal sikre at konsernet har tilstrekkelig kapital til å oppfylle myndighetskrav i forhold til kapitaldekningsreglene, samt ivareta vernet av konsernets egenkapitalbevisere og långivere.

Pr 31.12.2016 utgjorde netto ansvarlig kapital 2,7 milliarder kroner som tilsvarer en kapitaldekning på 20,3 %. Faktisk ansvarlig kapital (før fradrag for eierinteresser) utgjorde på samme tidspunkt 3,1 milliarder kroner.

Ved utgangen av 2016 er Pilar 1 regulatorisk minstekrav til ansvarlig kapital (8 %) beregnet å utgjøre kr 1,1 mrd. Hvis en tar hensyn til vedtatte bufferkrav i Pilar 1 øker regulatorisk kapitalbehov til ca. 2,4 mrd.

Kredittrisiko:

Under Pilar 1 beregnes kredittrisiko etter Standardmetoden, mens interne modeller benyttes i den interne kapitalbehovsberegningen. Interne modeller er basert på en PD-modell (misligholdssannsynlighet) for den enkelte motpart og LGD- modell som beregnet tap gitt mislighold. De interne modellene er en mer risikosensitiv tilnæringsmetode enn Standardmetoden. Dette medfører økt behov for økonomisk kapital ved økt kredittrisiko (høyere PD nivå og lave sikkerhetsverdier) og lavere kapitalbehov hvis kredittrisikoen reduseres.

Konsentrasjonsrisiko: Ved beregning av økonomisk kapital tas det hensyn til konsentrasjonsrisiko relatert til bransje, størrelse og geografi. Dette er elementer som ikke vurderes i Standardmetoden.

Markedsrisiko og Likviditetsrisiko

Kredittrisikoen i obligasjonsporteføljen inngår som en del av kapitalberegningen for markedsrisiko i Pilar 1. I Pilar 2 beregnes i tillegg kapitalbehov knyttet til rente-, valuta og spreadrisiko. For likviditetsrisiko avsettes det under Pilar 2 økonomisk kapital i forhold til merkostnad på refinansiering banken erfaringsmessig må kunne påregne i en krisesituasjon.

Eierrisiko:

Det beregnes i Pilar 2 økonomisk kapital for eierrisikoen konsernet har via direkte og indirekte eierposisjoner i de ulike allianseselskapene. I forbindelse med beregning av minimumskrav til ansvarlig kapital i Pilar 1 gjøres det et fratrukk for eierinteresser i andre finansinstitusjoner i kapitalen. Eierrisikoen gjenspeiles dermed ikke direkte i minimumskravet til ansvarlig kapital, men i form av et fradrag i beregnet kjerne- og tilleggs kapital.

Andre risikoer

Andre risikoer: Operasjonell risiko beregnes internt etter samme metode for Pilar 1 med et tillegg basert på skjønnsmessig vurdering av ytterligere kapitalbehov i Pilar 2 for å dekke operasjonell risiko utover minimumskravet. For øvrige risikoer slik de fremgår av figuren over, blir det kun beregnet økonomisk kapital i den interne beregningene, da disse risikoene ikke inngår ved beregning av minimumskravet i Pilar 1.